

SRØG – En undersøgelse af tobak, adfærd og regler

Udvalgte tendenser 2021, rapport 3

Michelle Trabjerg Petersen
Lisbeth Lund
Lotus Sofie Bast

§RØG – En undersøgelse af tobak, adfærd og regler

Udvalgte tendenser 2021, rapport 3

Michelle Trabjerg Pedersen

Lisbeth Lund

Lotus Sofie Bast

§RØG – En undersøgelse af tobak, adfærd og regler udføres i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Lungeforeningen

Denne rapport er finansieret af TrygFonden

Copyright © 2022

Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Uddrag, herunder figurer og tabeller, er tilladt mod tydelig kildegengivelse

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-7899-567-4

Statens Institut for Folkesundhed

Stu­diestræde 6

1455 København K

www.sdu.dk/sif

Rapporten kan downloades fra www.sdu.dk/sif

Forord

Forebyggelse af rygning er stadig et vigtigt folkesundhedsmæssigt fokusområde. Andelen af voksne i Danmark, der ryger, er faldet over årene. Blandt de unge var der nogle år en stagnering i rygning, med tendenser til stigning, men også dette er begyndt at falde igen. Der er dog stadig en del unge, der ryger. Dertil kommer et stigende udbud af andre tobaks- og nikotinprodukter på markedet, som især de unge har taget til sig. Det er eksempelvis produkter som snus og nikotinposer. Andelene, der bruger disse produkter, er nu på niveau med andelene, der ryger cigaretter. Samtidig ser det faktisk ud til, at forbruget af røgfri tobaks- eller nikotinprodukter er i stigning.

Regeringen og et bredt flertal af folketingets partier indgik tilbage i december 2019 en aftale om en handleplan mod børn og unges rygning. Den 15. december 2020 blev lovforslaget om den nationale tobakshandleplan endeligt vedtaget. Handleplanen indeholder en række tiltag, herunder røgfri skoletid på grundskoler og ungdomsuddannelser, at tobakken gemmes væk i butikker (udstillingsforbud), standardiseret emballage for tobak og e-cigaretter, som skal mindske pakkernes reklameeffekt, forbud mod andre smage end mentol og tobak i bl.a. e-cigaretter og skærpelse af reklameforbuddet. Yderligere blev det med finansloven 2020 vedtaget at forhøje afgifterne på tobak over to omgange, fra gennemsnitligt 40 kr. per pakke med 20 cigaretter til ca. 55 kr. fra 1. april 2020, og yderligere til ca. 60. kr. fra 1. januar 2022, med en tilsvarende stigning for andre tobaksprodukter.

§RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler følger udviklingen af danske unges tobaks- og nikotinformbrug i takt med at de nye tiltag iværksættes. Denne rapport er den tredje i rækken af rapporter, der monitorerer de unges tobaksrelaterede adfærd. Data er indsamlet i efteråret 2021, dvs. efter at nogle af de nye tiltag er trådt i kraft, herunder senest udstillingsforbuddet (1. april 2021) og røgfri skoletid på ungdomsuddannelserne (31. juli 2021).

Indhold

Forord	3
Sammenfatning	6
1 Baggrund	10
1.1	Formål.....	12
2 Materiale og metode	13
2.1	Spørgeskemaet	13
2.2	Dataindsamling.....	13
2.3	Vægtning	14
2.4	Sociodemografiske karakteristika	14
2.5	Præsentation af data	16
3 Læsevejledning	18
4 Cigaretter	19
4.1	Forbrug	19
4.2	Smag	24
4.3	Ryggestop.....	28
4.4	Tobakspriser	30
5 E-cigaretter	31
5.1	Forbrug	31
5.2	Smag	34
5.3	E-cigaretstop.....	39
6 Opvarmet tobak	41
6.1	Forbrug	41
7 Røgfri tobaks- og nikotinprodukter	42
7.1	Forbrug	42
7.2	Smag	45
7.3	Overvejelser om at stoppe	47
8 Forbrug af ét eller flere tobaks- eller nikotinprodukter	48
8.1	Forbrug af ét eller flere tobaks- og nikotinprodukter	48
8.2	Produkttype først anvendt.....	50
9 Synlighed af tobak	52
9.1	Synlighed	52
9.2	Eksponering på film, internet eller sociale medier.....	56
9.3	Holdninger	58
10 Røgfri skole- eller undervisningstid	59

10.1	Forbrug i skole- eller undervisningstiden	59
10.2	Eksponering.....	62
10.3	Holdninger	66
Referencer	67

Sammenfatning

I denne rapport præsenteres resultaterne fra §RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler, som er en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt unge i alderen 15-29 år. Denne rapport er den tredje i rækken af rapporter, der monitorerer de unges tobaksrelaterede adfærd i takt med, at nye tiltag på tobaksområdet iværksættes. Data er indsamlet i efteråret 2021, altså efter at nogle af de nye tiltag er trådt i kraft, herunder senest udstillingsforbuddet (1. april 2021) og røgfri skoletid på ungdomsuddannelserne (31. juli 2021).

Undersøgelsen er en tværsnitsundersøgelse og præsenterer således det aktuelle forbrug af forskellige tobaks- og nikotinholdige produkter, samt de unges adfærd og perspektiver på udvalgte parametre, herunder i relation til udstillingsforbuddet, de unges eksponering for de forskellige produkter og forskellige aspekter af røgfri skoletid. Hvor det er meningsfuldt, sammenlignes med de tilsvarende tal indsamlet i 2020.

§RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler er finansieret af TrykFonden. Statens Institut for Folkesundhed har forestået dataindsamlingen og udarbejdet rapporten i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Lungeforeningen.

I alt har 10.622 unge besvaret det udsendte spørgeskema, hvilket svarer til en svarprocent på 28,3 %. Samlet set er der 31,0 % af respondenterne, der anvender mindst ét tobaks- eller nikotinprodukt, det vil sige bruger cigaretter, e-cigaretter, opvarmet tobak og/eller røgfri nikotinprodukter. Dette er højere end i 2020, hvor det var 27,0 %.

Opdelt på alder er det blandt de 18-24-årige, at andelen, der anvender mindst et produkt, er størst (36,4 %), mens det for de 15-17-årige er 21,5 % og for de 25-29-årige 28,8 %. Andelen, der anvender mere end et produkt – samlet for alle aldersgrupper - er 4,1 %. Det var i 2020 5,8 %.

Overordnet set er der 19,3 % af de unge, der ryger cigaretter (hvor det i 2020 var 20,1 %). Det fordeler sig på 9,2 %, der ryger dagligt, og 10,1 %, der ryger lejlighedsvist. Lidt flere end hver tredje (37,3 %) angiver, at de aldrig har prøvet at ryge. Der er 20,3 % af mændene og 18,2 % af kvinderne, der ryger. Opdelt på aldersgrupper er de højeste andele, der ryger, i aldersgrupperne 18-24 år (21,9 %) og 25-29 år (20,1 %), mens der er 11,3 %, der ryger, blandt de 15-17-årige.

Debutalderen, for hvornår de unge begyndte at ryge fast, det vil sige mindst én gang om ugen, er for de fleste omkring 14-16-års-alderen. Omkring tre fjerdedele er begyndt inden de fyldte 18 år (73,1

%), og ni ud af ti inden de fyldte 20 år (89,9 %). Gennemsnitsalderen for at begynde at ryge fast er 16 år.

Blandt dem, der ryger cigaretter, angiver størstedelen, at de ryger cigaretter med smag af tobak (mere end 90 %). Dog er der 6,0 % af mændene og 15,4 % af kvinderne, der angiver at ryge cigaretter med smag af mentol. De fleste angiver, at de køber cigaretter uden anden smag end tobak (88,8 % af mændene og 83,3 % af kvinderne). Blandt kvinderne angiver 5,1 %, at de selv tilsætter smag, og 11,7 %, at cigaretterne har anden smag end tobak, når de køber dem. Dette er lidt lavere for mændene. Der blev indført forbud mod mentolsmag i cigaretter pr. 1. maj 2020. Sammenlignet med tal fra begyndelsen af 2020, er der for begge køn sket et fald i andelen, der angiver, at de køber cigaretter med smag, og en tilsvarende stigning i andelen, der angiver, at de køber cigaretter uden tilsat smag. Samtidig er andelen, der selv tilsætter smag til cigaretter, steget.

Lidt flere end halvdelen (55,2 %) af dem, der ryger, har overvejet rygestop inden for den seneste måned (i 2020 var det 58,0 %). Dette er højest blandt de 25-29-årige (62,2 %) og lavest blandt de 15-17-årige (47,5 %). En tredjedel har forsøgt at stoppe inden for de seneste 12 måneder (32,5 %), og yderligere 25,5 % har forsøgt at stoppe for mere end et år siden.

De unge er også blevet spurgt om, hvor meget de gav for den seneste pakke cigaretter, de købte. Gennemsnittet for, hvad de unge siger, at de har givet for den seneste pakke i efteråret 2021, er 52,84 kr. Her angiver hovedparten (75,4 %) af de unge en pris på mellem 50 og 57 kr. To tredjedele af de unge (67,2 %) angiver, at de har givet mindre end 55 kr. for den seneste pakke, de købte. Til sammenligning angav de unge i begyndelsen af 2020 en gennemsnitspris på den seneste pakke på 41,75 kr.

I alt 3,8 % af de unge anvender e-cigaretter dagligt (1,9 %) eller lejlighedsvist (1,9 %), hvilket svarer til niveauet i begyndelsen af 2020. Yderligere 7,1 % har tidligere brugt e-cigaretter, og 27,3 % har prøvet at bruge dem. Der er ikke forskelle i brugen af e-cigaretter mellem køn eller aldersgrupper. Overordnet set er den hyppigst anvendte smag i e-cigaretter frugt, slik eller anden sød smag (anvendt af 83,0 % af mændene og 79,6 % af kvinderne). Brugen af dette er højest blandt de yngste (91,5 %). Anvendelsen af mentolsmag i e-cigaretter er mere udbredt i de to ældste aldersgrupper (24,6 % af de 18-24-årige og 31,4 % af de 25-29-årige), end blandt de yngste (12,4 % af de 15-17-årige). De fleste anvender altid e-cigaretter med nikotin; af de 15-17-årige er det 52,2 %, mens det er 67,1 % af de 18-24-årige og 74,8 % af de 25-29-årige. Halvdelen af dem, der bruger e-cigaretter, vil gerne stoppe, og 21,9 % har på et tidspunkt forsøgt at stoppe.

Der er få unge, der dagligt eller lejlighedsvist ryger opvarmet tobak. Sammenlagt er det 0,4 % af respondenterne. Der er yderligere 0,5 %, der angiver tidligere at have røget opvarmet tobak, og 3,7 %, der har prøvet det. Niveauet er uændret fra 2020.

Overordnet set er der 11,4 %, der bruger røgfri nikotinprodukter, det vil sige snus, tyggetobak eller nikotinposer, hvor det i 2020 var 9,1 %. Det fordeler sig på 6,9 %, der bruger røgfri nikotinprodukter dagligt, og 4,5 % lejlighedsvist i 2021. Der er yderligere 27,4 %, der angiver, at de har prøvet at bruge røgfri nikotinprodukter. Brugen af røgfri nikotinprodukter er hyppigere blandt mænd end kvinder; overordnet set angiver 15,7 % af mændene at bruge røgfri nikotinprodukter enten dagligt (10,4 %) eller lejlighedsvist (5,3 %), mens andelen af kvinder, der bruger røgfri nikotinprodukter, er 7,3 % (3,5 % dagligt og 3,8 % lejlighedsvist). Det højeste forbrug findes blandt de 18-24-årige, hvor 16,1 % angiver at bruge produkterne enten dagligt (10,3 %) eller lejlighedsvist (5,8 %). Blandt de 15-17-årige er det 10,2 %, der bruger røgfri nikotinprodukter, og blandt de 25-29-årige er det 6,6 %.

Næsten to ud af tre (61,7 %) angiver, at de inden for den seneste måned har overvejet at stoppe med at bruge røgfri nikotinprodukter. Der er ikke nævneværdige forskelle aldersgrupperne imellem.

Overordnet set angiver 57,6 % af de unge, at de inden for den seneste måned har set mindst én type tobaks- eller nikotinprodukt synligt fremme på hylder, i montrere eller ved kassen i butikker. Generelt er der en tendens til, at den yngste aldersgruppe i højere grad angiver, at de eksponeres for tobaks- og nikotinprodukter på film, på internettet eller på de sociale medier, end de ældre aldersgrupper. Eksempelvis angiver 54,9 % af de 15-17-årige, at de er blevet eksponeret for cigaretter på film, internettet og de sociale medier, mens dette gælder for henholdsvis 47,4 % blandt 18-24-årige og 41,9 % blandt 25-29-årige. Sammenlignet med begyndelsen af 2020, er der generelt sket et fald i andelen, der angiver at have set forskellige typer af tobaks- eller nikotinprodukter synligt fremme i butikker og på film, internet eller sociale medier – især for cigaretter.

På trods af at der ved lov er vedtaget røgfri skoletid på grundskoler, gymnasier, FGU og erhvervsskoler, er der en del af de unge, som ryger cigaretter, der angiver, at de stadig ryger i skole- eller undervisningstiden. Blandt grundskoleelever, der ryger, angiver halvdelen (50,8 %), at de ryger i skoletiden. Det gør sig ligeledes gældende for 48,9 % af de gymnasieelever, der ryger, og 80,7 % af unge på en FGU eller erhvervsuddannelse, der ryger. Omkring halvdelen af dem, der bruger e-cigaretter, angiver, at de også bruger dem i skole- eller undervisningstiden. Og blandt dem, der bruger røgfri nikotinprodukter, er det godt tre fjerdedele, der anvender det i skole- eller undervisningstiden.

På uddannelsessteder, hvor der er indført røgfri skoletid (grundskoler, gymnasier, FGU og erhvervsskoler), er der stadig en del, der angiver, at de ser elever ryge i skoletiden, herunder få udelukkende

på skolens område, og en del både på skolens område og uden for skolens område. Blandt grundskoleelever er det eksempelvis 50,0 %, der angiver, at de ser andre elever, der ryger cigaretter i skoletiden. Blandt elever på FGU eller erhvervsuddannelser er det 79,7 %, og blandt gymnasieelever 69,3 %. Det skal her bemærkes, at undersøgelsen blev foretaget kort tid efter, at reglerne om røgfri skoletid på ungdomsuddannelserne trådte i kraft.

1 Baggrund

Tobaksrygning har overordnet set været faldende i Danmark de seneste årtier, dog afbrudt af en stagnation i perioden 2011-2018 (1) og blandt den yngre aldersgruppe endda en stigning i forekomsten af tobaksrygning (2). Blandt de 16-24-årige var der i perioden 2013-2017 en stigning i andelen, der røg dagligt eller lejlighedsvist; fra 25,1 % i 2013 til 28,5 % i 2017 (3). De seneste års opgørelser indikerer dog, at tobaksrygningen igen er faldende, også blandt den yngre aldersgruppe. Eksempelvis faldt andelen, der ryger dagligt eller lejlighedsvist, blandt de 15-29-årige fra 26 % i 2019 til 23 % i 2020 (4).

De skadelige konsekvenser af rygning er store og omfanget vidtrækkende. De inkluderer både samfundsmæssige og personlige omkostninger, blandt andet grundet udviklingen af **tobaksrelaterede** sygdomme. Tidlig rygedebut har betydning for rygeadfærd i voksenlivet (5). Forskning indikerer, at jo tidligere børn og unge begynder at ryge, jo større er risikoen for nikotinafhængighed, samt for at udvikle rygerelaterede symptomer og sygdomme som hjertekarsygdomme, respiratoriske lidelser og kræft (6, 7). Dertil kommer, at børn og unges hjerner har vist sig særligt sensitive over for de negative effekter af nikotineksposering, der blandt andet kan skade hjernens udvikling, indlæringssevne og potentielt reducere den kognitive funktion senere i livet (7, 8).

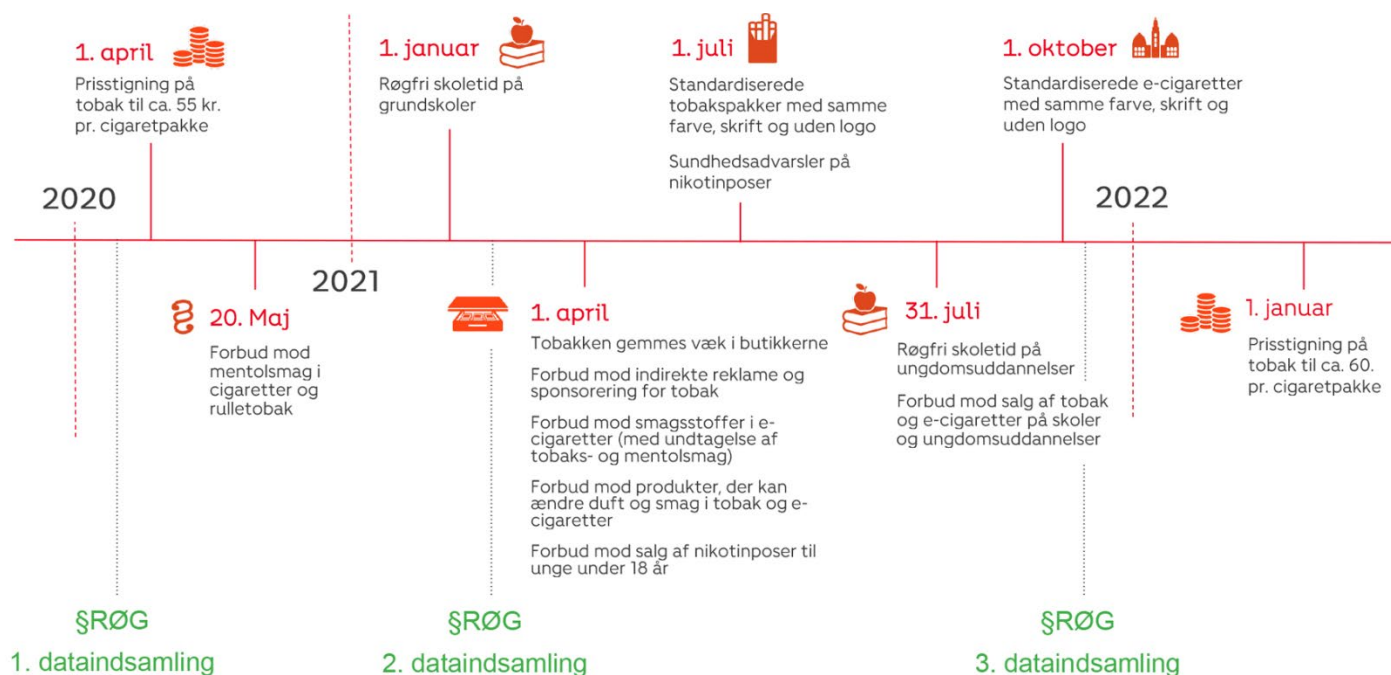
De sidste årtier har tobaksmarkedet ændret sig betydeligt, og udbuddet af tobaks- og nikotinprodukter på markedet er steget markant (9). Når omfanget af tobaks- og nikotinadfærd skal undersøges, er det derfor ikke længere tilstrækkeligt at tale om forbruget af traditionelle cigaretter. De nye tobaks- og nikotinprodukter, der er kommet på markedet, omfatter blandt andet e-cigaretter, opvarmet tobak og røgfri tobaks- og nikotinprodukter som snus og nikotinposer. Disse produkttyper kan være særligt appellerende for unge grundet deres attraktive emballage, søde smage og sociale appel. Endvidere opfattes nogle af disse tobaks- og nikotinprodukter også som mindre skadelige alternativer til traditionelle cigaretter blandt unge (10). Da nikotinposer kom på markedet i 2019, var de desuden ikke omfattet af loven om tobaksreklame, fordi de ikke indeholder tobak, og de blev derfor promoveret på sociale medier bl.a. af unge influencere.

Blandt unge er forbruget af de nye tobaks- og nikotinprodukter generelt stigende (11). Denne tendens er bekymrende af flere årsager. Selvom forskning på området indikerer, at nogle af produkterne er mindre skadelige end traditionelle cigaretter (12, 13), er de ikke uskadelige. De helbredsmæssige konsekvenser ved langtidsbrug af e-cigaretter og opvarmet tobak er endnu ikke fuldt dokumenteret,

men der er stigende evidens for helbredsskade (6, 12, 14). Samtidig er der solid evidens for, at røgfri nikotinprodukter som samlet gruppe er kræftfremkaldende (15-17), og snus og tyggetobak kan medføre skader i munden blandt andet i slimhinder og tandkød (18). Desuden er der en stigende bekymring for, at brugen af disse produkttyper medfører et forbrug eller optrapning i forbruget af andre nikotin- og tobaksprodukter (19-24). Eksempelvis har flere studier vist, at forbruget af e-cigaretter øger risikoen for at påbegynde cigaretrykning (21, 22, 25).

En bred forebyggelsesindsats udgør det bedste grundlag for at hjælpe fremtidige generationer til hverken at påbegynde rygning eller bruge øvrige tobaks- og nikotinprodukter. Strukturelle tiltag, såsom højere tobakspriser, standardiserede pakker og udstillingsforbud, er eksempler på indsatser, der har vist potentiale til at forebygge og reducere unges brug af tobaks- og nikotinprodukter – særligt hvis disse implementeres i kombination med lokale forebyggelsesindsatser på eksempelvis skoler og ungdomsuddannelser (6). I december 2019 fremførte regeringen sammen med et bredt flertal af Folketingets partier en national handleplan mod børn og unges rygning (26). Denne blev udmøntet i "Lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love" (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning) (27). Lovgivningen indeholder en række initiativer, herunder røgfri skoletid på grundskoler og ungdomsuddannelser, at tobakken skal gemmes væk i butikker (udstillingsforbud), standardiseret emballage for tobak og e-cigaretter, der skal mindske pakkernes reklameeffekt, forbud mod andre smage end mentol og tobak i bl.a. e-cigaretter og skærpelse af reklameforbuddet mod tobak. De forskellige tiltag implementeres løbende, det vil sige at ikke alle tiltag er implementeret ved dataindsamling eller rapportens offentliggørelse, hvorfor tallene i denne rapport ikke kan forventes at afspejle effekten af alle tiltag. Formålet med lovgivningen er blandt andet at sænke andelen af børn og unge, der ryger, at reducere børn og unges eksponering for tobaks- og nikotinprodukter og at mindske børn og unges kendskab til forskellige tobaksmærker. Nedenfor er en række af tiltagene præsenteret med angivelse af tidspunkt for ikrafttrædelse samt tidspunkt for dataindsamlingen i §RØG.

Udsnit af tidsplan for handleplan mod tobak, inkl. tidspunkter for de første tre dataindsamlinger

I samarbejde med Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Lungeforeningen monitorerer og evaluerer Statens Institut for Folkesundhed, hvordan den nye lovgivning omhandlede tobaks- og nikotinprodukter påvirker unge i Danmark. Arbejdet er støttet af TrygFonden. Formålet med §RØG-undersøgelsen er at monitorere udviklingen i forbruget af tobaks- og nikotinprodukter blandt unge over tid samt at evaluere effekten af lovgivningen med særligt fokus på tre specifikke forebyggelsestiltag: øgede tobaksafgifter, udstillingsforbud og standardiserede tobakspakker.

1.1 Formål

Denne rapport præsenterer udvalgte resultater og tendenser fra den tredje måling af tobaksforbrug og -adfærd blandt unge i alderen 15-29 år i regi af §RØG – *en undersøgelse af tobak, adfærd og regler*. Målingen er foretaget i perioden september-november 2021. Målingen er således udført efter, flere af de nationale forebyggelsestiltag er blevet udrullet, herunder udstillingsforbuddet og røgfri skoletid. Udstillingsforbuddet trådte i kraft d. 1. april 2021, mens røgfri skoletid blev indført på de danske grundskoler ved lov d. 1. januar 2021 og på ungdomsuddannelserne d. 31. juli 2021.

Indeværende rapport har til formål dels at afdække det aktuelle forbrug af en række forskellige tobaks- og nikotinprodukter, og dels at undersøge implementeringen af to af forebyggelsestiltagene; henholdsvis udstillingsforbuddet og røgfri skoletid.

2 Materiale og metode

Denne rapport er baseret på den tredje dataindsamling i *§RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler*, som følger udviklingen i danske unges tobaks- og nikotinformbrug sideløbende med, at en række nye lovmæssige tiltag på tobak- og nikotinområdet bliver implementeret i Danmark. §RØG-undersøgelsen udføres i perioden 2020-2025.

Hvor det er meningsfuldt i denne rapport, sammenlignes resultaterne med tal fra første og anden dataindsamling indhentet i henholdsvis januar-marts 2020 og januar-marts 2021 (28, 29).

2.1 Spørgeskemaet

Spørgerammen for den tredje dataindsamling baserer sig på spørgeskemaerne for blandt andet de to forrige dataindsamlinger. Yderligere er der inkluderet en række nye spørgsmål, herunder bl.a. om røgfri skoletid.

Spørgeskemaet afdækker unges erfaringer med forskellige typer af tobaks- og nikotinprodukter, og spørgeskemaet er inddelt efter de forskellige produkttyper. For at kunne sammenligne generelle tendenser på tværs af de enkelte produkter går udvalgte spørgsmål igen inden for hver produkttype. Eftersom de forskellige produkttyper også adskiller sig fra hinanden, er unikke spørgsmål også inkluderet inden for udvalgte tobaks- og nikotinprodukter. Der spørges desuden ind til unges holdninger og normer til forskellige tobaks- og nikotinprodukter samt forhold, der relaterer sig til de nye lovmæssige tiltag på området, såsom øgede tobaksafgifter, udstillingsforbud og standardiserede tobakspakker. Unikt for denne tredje dataindsamling spørges der ind til eget samt andres forbrug af tobaks- og nikotinprodukter i skole- eller undervisningstiden.

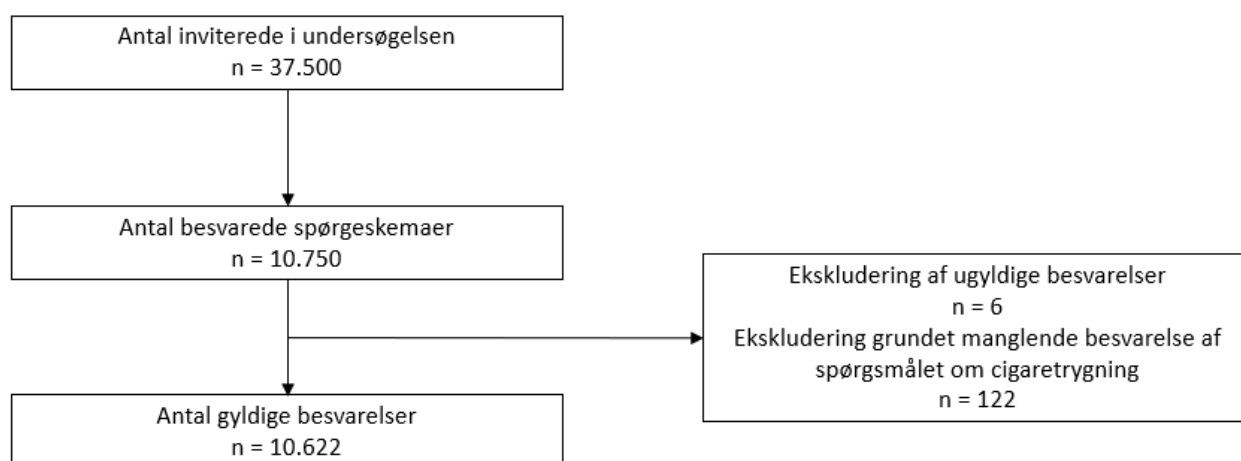
Spørgeskemaet indeholder i alt 99 spørgsmål. Dog er der indsat en række aktiveringer, således at respondenterne, betinget af tidligere svar, kun får nogle bestemte spørgsmål.

2.2 Dataindsamling

Respondenterne er udtrukket som en tilfældig stikprøve af unge i alderen 15-29 år af Sundhedsdatastyrelsen i september 2021. Dataindsamlingen løb fra d. 20. september til d. 10. november 2021. I alt blev der udsendt spørgeskemaer til 37.500 personer via digital post. Selve besvarelsen af

spørgeskemaet foregik ligeledes digitalt. Der blev undervejs udsendt 2 rykkere til personer, der endnu ikke havde besvaret spørgeskemaet.

I alt besvarede 10.750 personer spørgeskemaet. Det endelige datasæt indeholder 10.622 besvarelser, eftersom 6 besvarelser blev erklæret ugyldige, og 122 besvarelser blev ekskluderet som følge af ikke at have besvaret spørgsmålet om cigaretrykning. Dermed er den endelige svarprocent 28,3 %.

2.3 Vægtning

For at øge undersøgelsens validitet er der foretaget vægtning for "non-response". Således gives besvarelserne for hver enkelt respondent en vægt i forhold til, hvor sandsynligt det er at modtage en besvarelse fra en person med samme køn og alder. Dermed sikres det, at den køns- og aldersmæssige sammensætning blandt respondenterne svarer til sammensætningen i den alderssvarende del af befolkningen, som stikprøven er udtrukket fra.

2.4 Sociodemografiske karakteristika

For at få indblik i, hvad der karakteriserer respondenterne, undersøges deres sociodemografiske sammensætning i forhold til køn, alder, region samt uddannelsesniveau og erhvervsstatus. Information om køn, alder og region stammer fra registeroplysninger, mens uddannelse- og erhvervsstatus er selvrapporeret.

Køn angives som mand eller kvinde. Information om alder er indhentet i hele år og inddeles i de tre aldersgrupper: 15-17 år, 18-24 år og 25-29 år. Region er inddelt i de fem regioner; Region Hovedstaden, Region Sjælland, Region Syddanmark, Region Midtjylland og Region Nordjylland. Uddannelsesniveau og erhvervsstatus er kombineret i følgende ti kategorier: "Går i folkeskole eller anden grundskole", "Går på FGU eller erhvervsuddannelse", "Går på gymnasial uddannelse", "Går på en kort videregående uddannelse", "Går på en mellemlang eller lang videregående uddannelse", "Går på kortere kurser eller andet", "Er i arbejde og har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse", "Er i arbejde og har gennemført en anden uddannelse", "Er uden arbejde og har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse", "Er uden arbejde og har gennemført en anden uddannelse".

Af tabel 2.4.1 fremgår den sociodemografiske sammensætning af respondenterne i undersøgelsen. Tallene angives dels for respondentgruppen, det vil sige dem, der har besvaret spørgeskemaet, og dels for alle inviterede til undersøgelsen. Information om uddannelsesniveau og erhvervsstatus fremgår alene for respondentgruppen, eftersom denne information er indsamlet i spørgeskemaet.

Andelen af kvinder i respondentgruppen er højere end andelen af mænd (58,0 % vs. 42,0 %). I forhold til aldersfordelingen af respondenterne er en tredjedel (32,5 %) i aldersgruppen 25-29 år, knap halvdelen (46,3 %) er i aldersgruppen 18-24 år, mens ca. en femtedel (21,2 %) er 15-17 år. Forskellene i køns- og aldersfordelingen i forhold til alle inviterede tages der højde for i vægtningen af data (se afsnit 2.3 om vægtning).

I forhold til bopælsregion er der ikke forskel i fordelingen for respondenter og alle inviterede. For uddannelsesniveau og erhvervsstatus er en stor del af respondenterne i arbejde og har gennemført en anden uddannelse (21,7 %), går på en mellemlang eller lang videregående uddannelse (21,0 %) eller går på en gymnasial uddannelse (18,9 %).

Tabel 2.4.1: Sociodemografiske karakteristika i respondentgruppen og alle inviterede

	Respondenter		Alle inviterede	
	%	(n)	%	(n)
Køn				
Mænd	42,0	(4.463)	51,1	(19.159)
Kvinder	58,0	(6.159)	48,9	(18.341)
Alder				
15-17 år	21,2	(2.256)	18,6	(6.981)
18-24 år	46,3	(4.913)	45,8	(17.181)
25-29 år	32,5	(3.453)	35,6	(13.338)
Region				
Hovedstaden	32,0	(3.400)	34,6	(12.968)
Sjælland	11,2	(1.188)	11,8	(4.429)
Syddanmark	20,1	(2.133)	19,2	(7.202)
Midtjylland	26,4	(2.808)	24,5	(9.188)
Nordjylland	10,3	(1.093)	9,9	(3.713)
Uddannelse				
Går i folkeskole eller anden grundskole	8,8	(928)	-	
Går på FGU eller erhvervsuddannelse	6,3	(667)	-	
Går på en gymnasial uddannelse	18,9	(1.998)	-	
Går på en kort videregående uddannelse	2,2	(228)	-	
Går på en mellemlang eller lang videregående uddannelse	21,0	(2.223)	-	
Går på kortere kurser eller andet	3,2	(337)	-	
Er i arbejde og har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse	13,9	(1.467)	-	
Er i arbejde og har gennemført en anden uddannelse	21,7	(2.301)	-	
Er uden arbejde og har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse	1,2	(124)	-	
Er uden arbejde og har gennemført en anden uddannelse	3,0	(322)	-	

2.5 Præsentation af data

Undersøgelsens resultater præsenteres i tabeller og figurer. For hver tabel og figur angives, hvor mange respondenter (n), der har besvaret det pågældende spørgsmål, sammen med forekomsten angivet i procent (%).

Det bør bemærkes, at antallet af respondenter (n) præsenteres som det uvægtede antal, mens forekomster (%) præsenteres som den vægtede andel i forhold til køn og aldersgruppe som følge af vægtning for non-response. Det bør desuden bemærkes, at antallet af respondenter varierer mellem de enkelte spørgsmål som følge af spørgeskemaets indlagte aktiveringer og af, at respondenterne

har kunnet springe spørgsmål over. På enkelte spørgsmål har det været muligt at angive flere svar. Det fremgår af figurteksten, hvor dette er aktuelt.

Størstedelen af resultaterne i rapporten præsenteres som både det totale antal (n) og forekomst (%) samt opdelt på henholdsvis køn og aldersgruppe, og i enkelte tilfælde opdelt på uddannelse (kapitel 10 om røgfri skoletid)

3 Læsevejledning

I denne rapport præsenteres resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen *§RØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler*, foretaget blandt danske unge i alderen 15-29 år i perioden september til november 2021.

Rapporten består af ni kapitler. I kapitel 1 beskrives baggrunden og formålet med undersøgelsen, hvorefter materiale og metode præsenteres i kapitel 2, herunder information om spørgeskema, dataindsamling, vægtning for non-response, sociodemografiske karakteristika og præsentation af data. I kapitel 3 gennemgås læsevejledningen.

Undersøgelsens resultater præsenteres i kapitlerne 4-10. I kapitel 4 beskrives forbruget af cigaretter, herunder også smage anvendt i cigaretter, rygestopadfærd og tobakspriser. Kapitel 5 beskriver forbruget af e-cigaretter, kapitel 6 omhandler opvarmet tobak, og kapitel 7 omhandler røgfri nikotinprodukter. Kapitel 8 beskriver forbruget af flere typer af tobaks- eller nikotinprodukter på én gang, herunder også hvilket produkt, der først blev prøvet. Kapitel 9 omhandler synlighed af de forskellige produkter, mens kapitel 10 afdækker forskellige aspekter i forhold til røgfri skole- og undervisningstid.

Eftersom undersøgelsen er en tværsnitsundersøgelse, er resultaterne udtryk for et øjebliksbillede af tobaksforbruget. Derfor er det ikke muligt at påvise forholdet mellem årsag og virkning. Ved de fleste af figurerne sammenlignes endvidere med målinger foretaget primo 2020.

Undersøgelsens resultater præsenteres i tabeller og figurer. For hver tabel og figur angives, hvor mange respondenter der har besvaret det pågældende spørgsmål (n) sammen med forekomsten angivet i procent (%). Det bør bemærkes, at antallet af respondenter (n) præsenteres som det uvægtede antal, mens forekomster (%) præsenteres som den vægtede andel i forhold til køn og aldersgruppe, som følge af vægtning for non-response. Antallet af respondenter varierer mellem de enkelte spørgsmål som følge af spørgeskemaets indlagte spring og, at respondenterne har kunnet springe spørgsmål over. På enkelte spørgsmål har det været muligt at angive flere svar. Det fremgår af figurteksten, hvor det er aktuelt. Der testes ikke for statistisk signifikante forskelle mellem grupperne.

I rapporten angives der ikke noget tal, hvis antallet af respondenter til et givent spørgsmål er under fem. I tabeller erstattes antal og forekomster i stedet med "n/a", og i figurerne vil et blankt felt fremgå. Fordelinger, der vises som "0,0 %" i figurerne, angiver, at der er præcis nul respondenter, der har angivet svar i den pågældende svarkategori.

4 Cigaretter

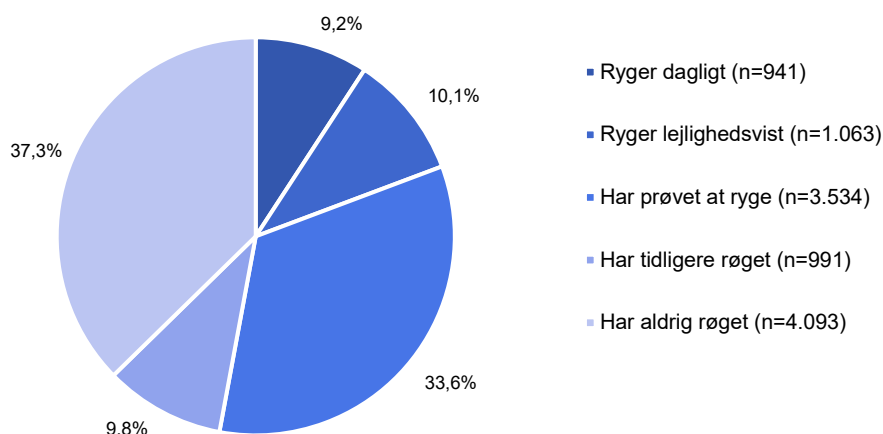
Dette kapitel afdækker, hvor udbredt cigaretrykning er blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Yderligere beskrives blandt andet forbruget af cigaretter pr. dag, hvor gamle de unge var, da de begyndte at ryge fast (debutalder), hvilke typer af cigaretter, de ryger, og med hvilke smage. Til slut i kapitlet beskrives overvejelser og ønsker om at holde op med at ryge, samt hvor meget de unge angiver, at de betaler for en pakke cigaretter.

4.1 Forbrug

Overordnet set er det 19,3 % af de unge, der ryger cigaretter. Det fordeler sig på 9,2 %, der ryger dagligt, og 10,1 %, der ryger lejlighedsvist. Lidt flere end hver tredje (37,3 %) angiver, at de aldrig har prøvet at ryge (Figur 4.1.1).

Figur 4.1.1. Rygegrupper

(n) angiver antallet af respondenter i den pågældende rygegruppe, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis ryger dagligt, ryger lejlighedsvist, har prøvet at ryge, tidligere har røget og aldrig har røget cigaretter.

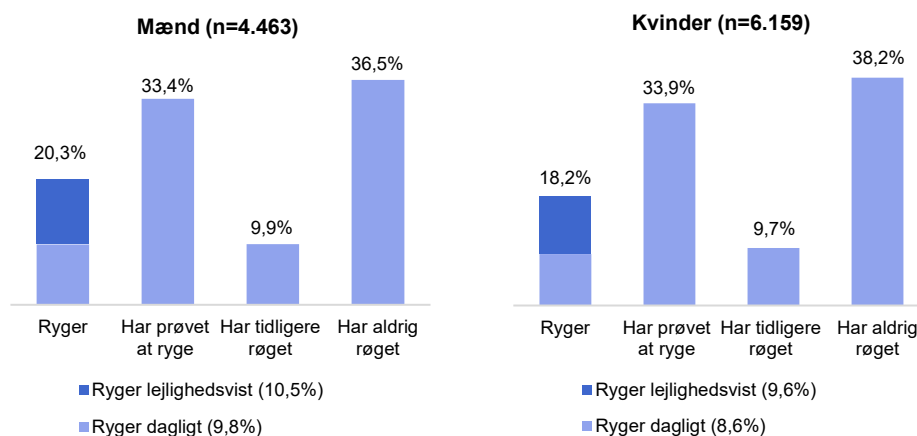

Udvikling: I begyndelsen af 2020 var der 20,1 %, der angav at ryge enten dagligt eller lejlighedsvist. I begyndelsen af 2021 var denne andel 17,8 %. De seneste tal viser, at 19,3 % ryger. Forskellene mellem tallene ligger primært i andelen af unge, der ryger lejlighedsvist. Andelen af unge, der angiver, at de aldrig har røget, er 37,3 % i slutningen af 2021. I begyndelsen af 2020 var det 35,9 %.

Af figur 4.1.2. fremgår det, at der er forholdsvis ens rygemønstre kønnene imellem. Dog er der lidt flere mænd (20,3 %) end kvinder (18,2 %), der ryger.

Figur 4.1.2. Rygegrupper, opdelt på køn

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis ryger dagligt, lejlighedsvist, har prøvet at ryge, tidligere har røget og aldrig har røget cigaretter. Andelen, der ryger, er opdelt i dem, der ryger dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet neden for figuren.

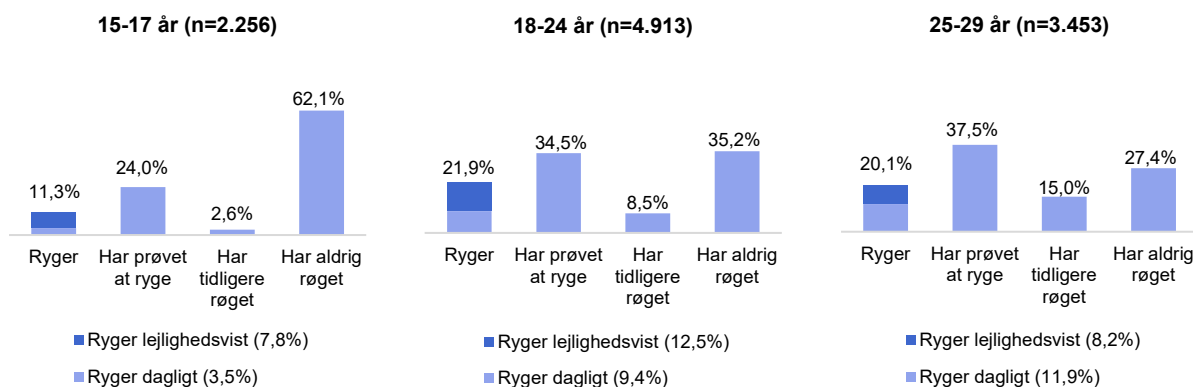

Udvikling: I begyndelsen af 2020 var der 21,5 % af mændene og 18,8 % af kvinderne, der angav at ryge. I 2021 er det 20,3 % mænd og 18,2 % kvinder.

I figur 4.1.3 vises rygegrupper opdelt på tre aldersgrupper. De højeste andele af unge, der ryger, findes i aldersgrupperne 18-24 år (21,9 %) og 25-29 år (20,1 %), mens der er 11,3 %, der ryger, blandt de 15-17-årige.

Figur 4.1.3. Rygegrupper, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis ryger dagligt, lejlighedsvist, tidligere har røget, har prøvet at ryge og aldrig har røget cigaretter. Andelen, der ryger, er opdelt i dem, der ryger dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet neden for figuren.

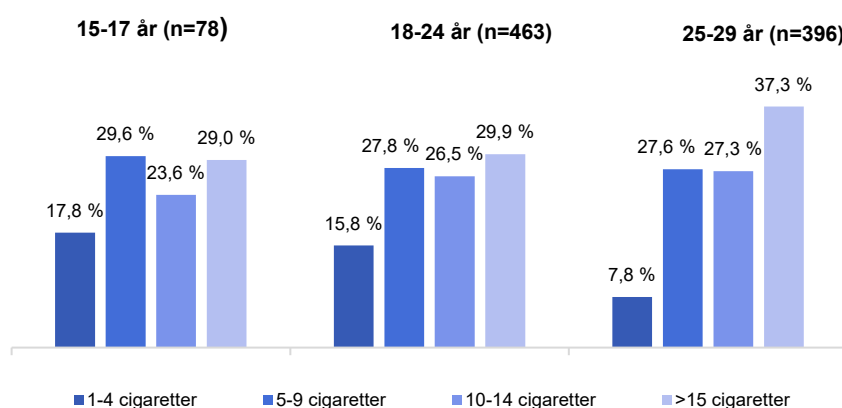

Udvikling: I 2020 var der 11,9 %, der angav at ryge dagligt eller lejlighedsvist, blandt de 15-17-årige. Blandt 18-24-årige var der i 2020 23,1 %, der angav at ryge, mens dette gjorde sig gældende for 20,4 % af de 25-29-årige. Dette er stort set det samme som i 2021.

Figur 4.1.4 viser antallet af cigaretter, der ryges pr. dag, fordelt på aldersgrupper, blandt den andel, der ryger dagligt, det vil sige 9,2 % af alle 15-29-årige. Overordnet set er der en tredjedel af dem, der ryger dagligt, som ryger 15 eller flere cigaretter hver dag (33,3 %) (Ikke illustreret). Andelen er højst blandt de 25-29-årige, dog er der også omkring 30 % i de to andre aldersgrupper.

Andelen, der ikke ryger så mange cigaretter hver dag (1-4 cigaretter), er højst blandt de yngste (17,8 %) og mindst blandt de ældste (7,8 %).

Figur 4.1.4. Antal cigaretter pr. dag blandt respondenter, der ryger dagligt, opdelt på aldersgrupper

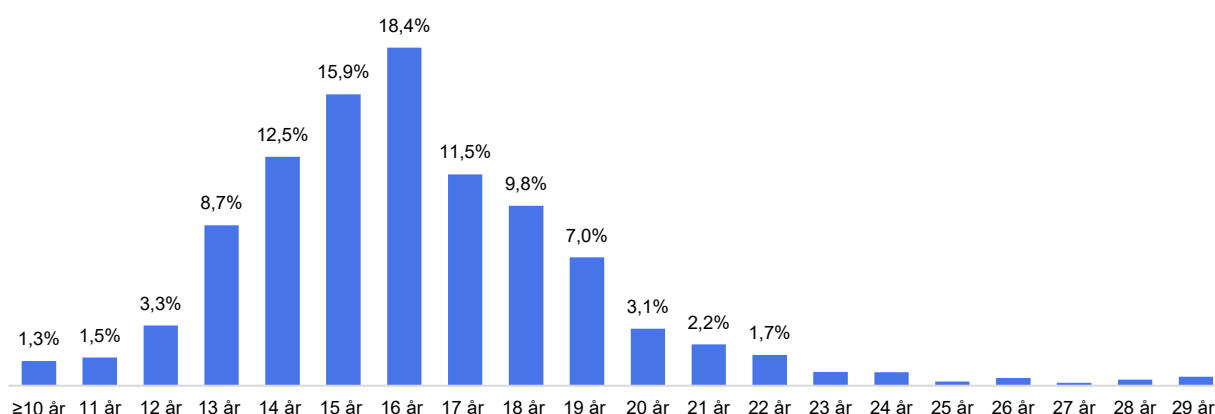

Udvikling: I 2020 var der ligeledes en tredjedel (33,0 %), der angav at ryge 15 eller flere cigaretter hver dag. Opdelt på aldersgrupper er tallene fra 2020 og 2021 stort set ens.

I figur 4.1.5. fremgår de unges debutalder for, hvornår de begyndte at ryge fast. Det vil sige ved hvilken alder de, der ryger, angiver, at de begyndte at ryge mindst én gang om ugen. De fleste er begyndt at ryge fast omkring 14-16-års-alderen. Omkring tre fjerdedele begyndte at ryge fast, inden de fyldte 18 år (73,1 %), og ni ud af ti, inden de fyldte 20 år (89,9 %). Gennemsnitsalderen for at begynde at ryge fast er 16 år.

Figur 4.1.5. Debutalder for fast rygning blandt respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist*

Figuren er baseret på svar fra 1.355 respondenter, hvor % angiver andelen af respondenter, der er begyndt at ryge fast i den pågældende alder.

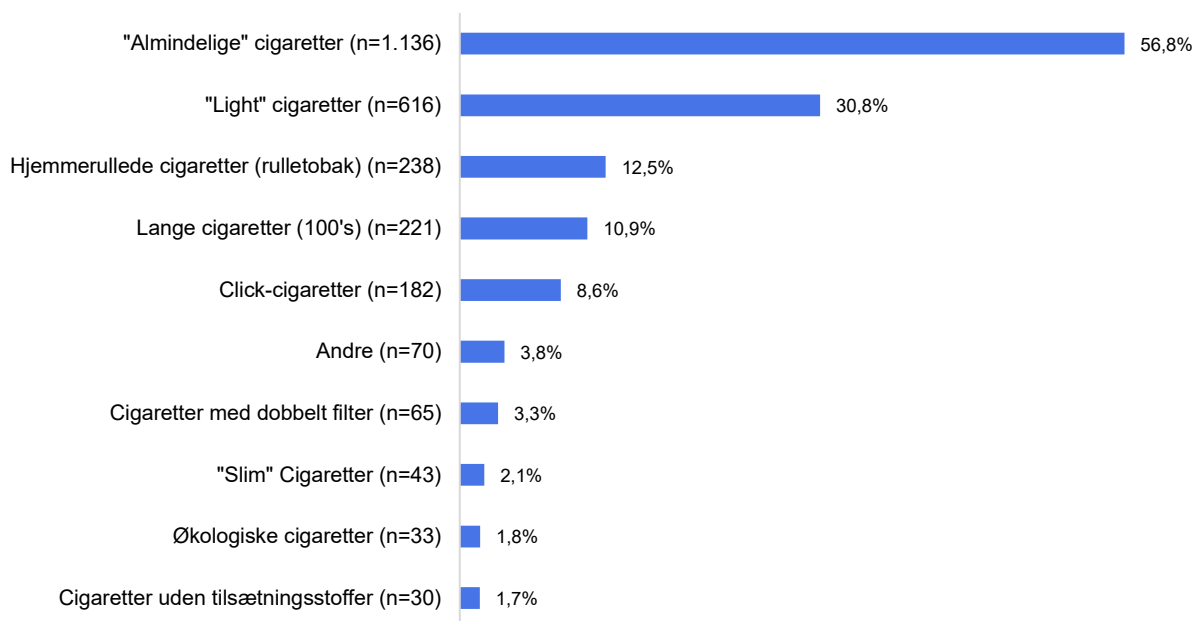
*Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %.
Ved grupper med værdier under 1 % er den præcise værdi ikke angivet.

Udvikling: I begyndelsen af 2020 var det 74,3 % af de unge, der angav, at de var begyndt at ryge fast inden de fyldte 18 år, og 88,5 % inden 20 år. Dette er det samme som ses i 2021 (Figur 4.1.5.).

I figur 4.1.6 vises fordelingen af forskellige cigarettetyper, der anvendes blandt unge, der ryger dagligt eller lejlighedsvist. Lidt flere end halvdelen (56,8 %) angiver, at de ryger "almindelige" cigaretter. Omkring en tredjedel ryger "light" cigaretter. Endvidere er hjemmerullede cigaretter (12,5 %), lange cigaretter (10,9 %) og click-cigaretter (8,6 %) også ofte anvendt blandt de unge.

Figur 4.1.6. Cigaretter anvendt blandt respondenterne, der ryger dagligt eller lejlighedsvist*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger hver af cigarettetyperne, mens % angiver, hvor stor en andel af respondenterne der har angivet at bruge de forskellige slags cigaretter¹

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end et svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Udvikling: Forbruget af de forskellige typer af cigaretter i begyndelsen af 2020 var af samme størrelsesorden, som ses i 2021 (Figur 4.1.6.).

¹ Det er ikke tilladt at sælge cigaretter under betegnelsen "light", men det anvendes stadig i talesprog og inkluderes derfor her.

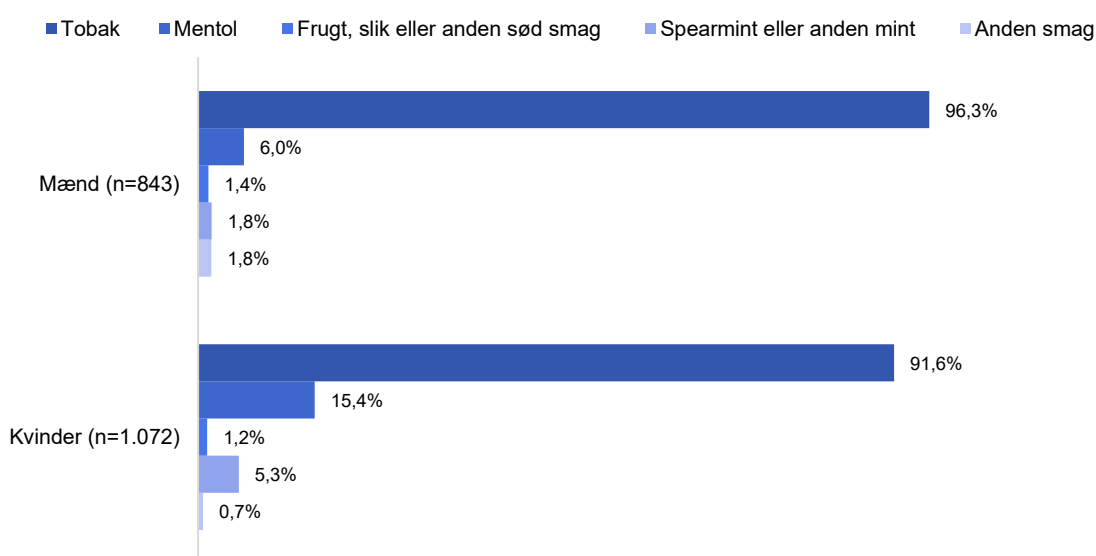
4.2 Smag

I dette afsnit beskrives, hvilke typer af smage respondenterne angiver, at de anvender i cigaretter.

Som det fremgår i figur 4.2.1, angiver størstedelen af respondenterne, at de ryger cigaretter med smag af tobak (mere end 90 %). Endvidere er der 6,0 % af mændene og 15,4 % af kvinderne, der angiver at ryge cigaretter med smag af mentol, mens færre ryger cigaretter med anden smag.

Figur 4.2.1. Cigarettsmag, opdelt på køn *

(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som har angivet de forskellige smage i cigaretter

*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

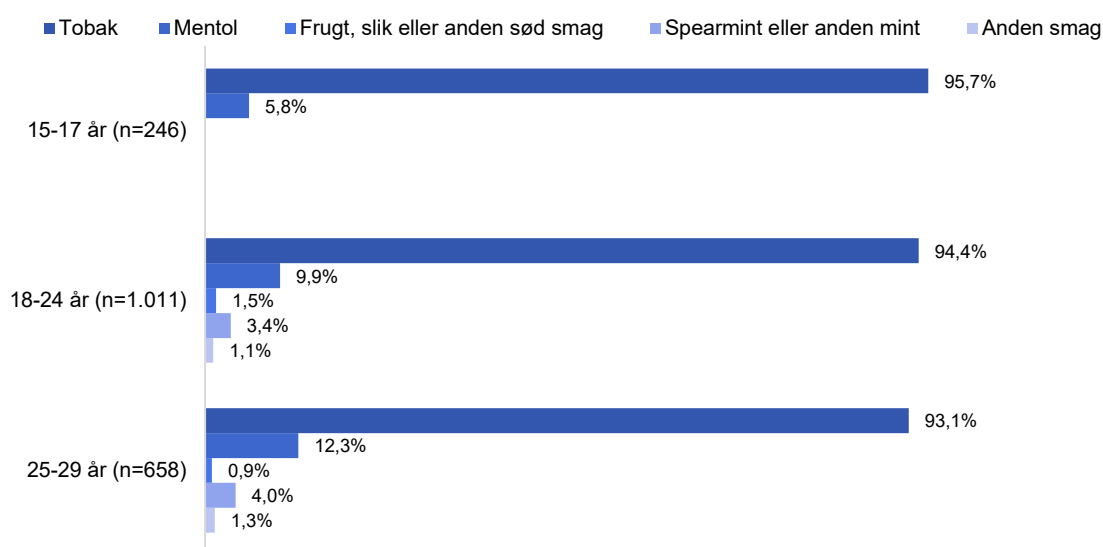
Udvikling: Andelen af kvinder, der ryger cigaretter med smag af mentol, er faldet fra 38,1 % i begyndelsen af 2020² til 15,4 % i 2021. For mændene er det faldet fra 16,8 % i 2020 til 6,0 % i 2021. Der blev indført forbud mod mentolsmag i cigaretter pr. 1. maj 2020.

² Det skal her bemærkes, at figurerne for smag i cigaretter i de tidligere rapporter ikke er fremstillet på helt samme vis som her, hvorfor tallene angivet for 2020 her ikke er identiske med dem, der er fremstillet i de tidligere rapporter.

Som det ses af figur 4.2.2, er der forskelle i anvendte smage i cigaretter aldersgrupperne imellem. I alt 95,7 % af de 15-17-årige angiver at anvende cigaretter med smag af tobak. For de 18-24-årige er det 94,4 % og for de 25-29-årige 91,1 %. Der er 12,3 % af de 25-29-årige, der angiver at ryge cigaretter med smag af mentol, mens det er 9,9 % blandt de 18-24-årige og 5,8 % af de 15-17-årige.

Figur 4.2.2. Cigarettsmag opdelt på aldersgrupper* **

(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt eller lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som har angivet de forskellige smage i cigaretter

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end et svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

** Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %

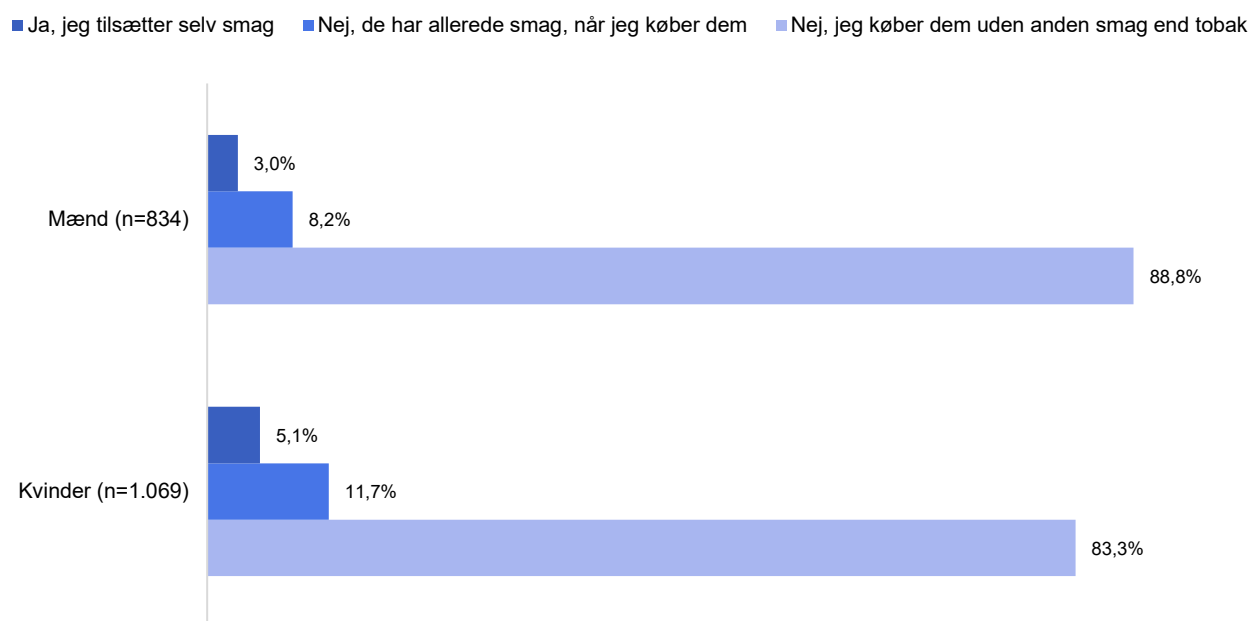
Udvikling: I alle aldersgrupper er andelen, der angiver at ryge cigaretter med smag af mentol faldet. Blandt 15-17-årige var det 20,5 % i begyndelsen af 2020, hvor det i 2021 er 5,8 %. Blandt 18-24-årige var det i 2020 27,0 % og blandt 25-29-årige 27,8 %³.

³ Det skal her bemærkes, at figurerne for smag i cigaretter i de tidligere rapporter ikke er fremstillet på helt samme vis som her, hvorfor tallene angivet for 2020 her ikke er identiske med dem, der er fremstillet i de tidligere rapporter.

Blandt dem, der ryger cigaretter, angiver størstedelen, at de køber cigaretter uden anden smag end tobak, hvilket gælder for 88,8 % af mændene og 83,3 % af kvinderne (Figur 4.2.3). Blandt kvinderne angiver 5,1 %, at de selv tilsætter smag, og 11,7 %, at cigaretterne har anden smag end tobak, når de køber dem. Dette er lidt lavere for mændene.

Figur 4.2.3. Tilsætning af anden smag end tobak til cigaretter, opdelt på køn

(n) angiver antallet af respondenter, der henholdsvis selv tilsætter smag, køber cigaretter med smag eller køber cigaretter uden anden smag end tobak, opdelt på køn, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som køber de forskellige typer.

Udvikling: I 2020 var der 1,7 % af mændene, der angav selv at tilsætte smag, 20,1 %, der angav, at deres cigaretter allerede havde anden smag end tobak, og 78,2 %, der angav, at de købte cigaretter uden tilsat smag. For kvinder var de tilsvarende andele 1,2 %, 38,6 % og 60,2 %.

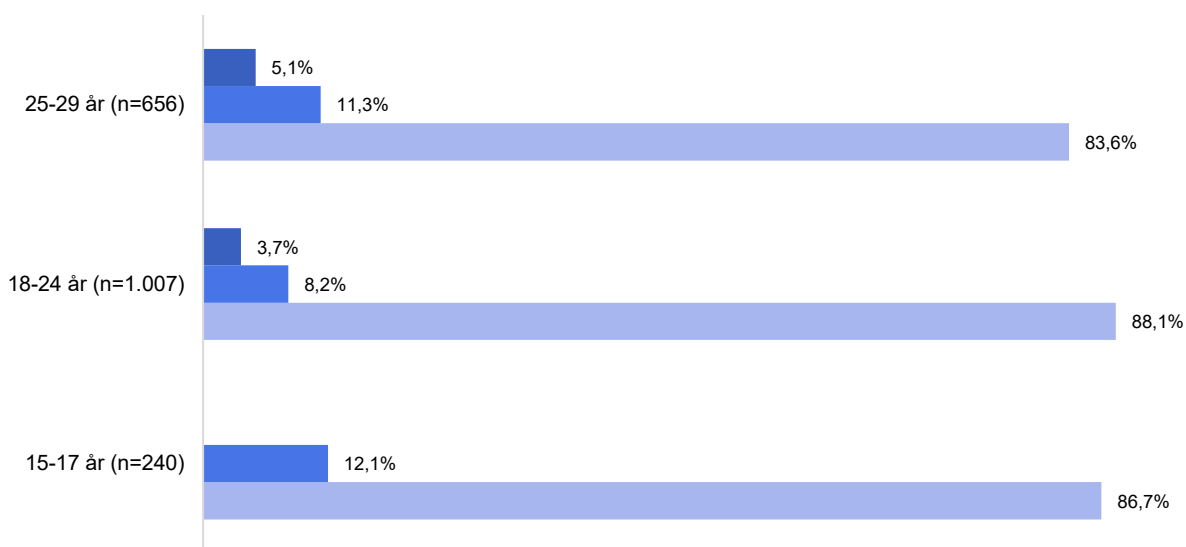
Der blev indført forbud mod mentolsmag i cigaretter pr. 1. maj 2020. Som tallene viser, er der for begge køn sket et fald i andelen, der angiver, at de køber cigaretter med smag, og en tilsvarende stigning i andelen, der angiver, at de køber cigaretter uden tilsat smag. Samtidig er andelen, der selv tilsætter smag til cigaretter, steget lidt (især blandt kvinderne; 1,2 % i 2020 vs. 5,1 % i 2021).

Der ses mindre forskelle mellem aldersgrupperne i forhold til tilsætning af smag til cigaretter (Figur 4.2.4). Eksempelvis er der 5,1 % af de 25-29-årige og 3,7 % af de 18-24-årige, der selv tilsætter smag, mens der er meget få af de 15-17-årige (for få til at angive).

Figur 4.2.4. Tilsætning af anden smag end tobak til cigaretter, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter, der henholdsvis selv tilsætter smag, køber cigaretter med smag eller køber cigaretter uden anden smag end tobak, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver hvor stor en del af disse, som køber de forskellige typer.

■ Ja, jeg tilsætter selv smag ■ Nej, de har allerede smag, når jeg køber dem ■ Nej, jeg køber dem uden anden smag end tobak

* Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %.

Udvikling: I 2020 var der 1,5 % af de 15-17-årige, der angav selv at tilsætte smag, 78,3 %, der angav at købe cigaretter uden tilsat smag, og 20,2 %, der angav at købe dem med smag. For 18-24-årige var de tilsvarende andele 1,4 %, 28,3 % og 70,3 % og for de 25-29-årige 1,6 %, 31,5 % og 66,9 %.

4.3 Rygestop

I dette afsnit beskrives de unges overvejelser om rygestop, forsøg på rygestop, samt om de gerne vil holde op med at ryge.

Som det fremgår af tabel 4.3.1, er det overordnet set lidt mere end halvdelen (55,2 %), der angiver, at de har overvejet rygestop inden for den seneste måned. Opdelt på aldersgrupper ses det, at andelen er højest blandt de 25-29-årige (62,2 %) og lavest blandt de 15-17-årige (47,5 %). Blandt unge, der ryger dagligt, er det 63,0 %, der angiver, at de har overvejet at stoppe inden for den seneste måned, og blandt dem, der ryger lejlighedsvist, er det lige knap halvdelen (48,1 %).

Tabel 4.3.1. Overvejelser om rygestop inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper og rygegrupper

	15-17 år		18-24 år		25-29 år		Ryger dagligt		Ryger lejlighedsvist		Total	
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)
Har overvejet	47,5	(123)	51,8	(555)	62,2	(419)	63,0	(588)	48,1	(509)	55,2	(1.097)
Har ikke overvejet	26,2	(68)	33,2	(343)	29,3	(196)	29,0	(269)	32,8	(338)	31,0	(607)
Ved ikke	26,2	(65)	15,0	(161)	8,6	(58)	8,0	(79)	19,1	(205)	13,8	(284)

Udvikling: I 2020 var der 53,8 % af de 15-17-årige, der angav at have overvejet rygestop inden for den seneste måned. For de 18-24-årige var det 54,9 % og for de 25-29-årige 63,8 %. Totalt var der 58,0 %, der angav at have overvejet rygestop.

Tabel 4.3.2 viser andelen af unge, der har forsøgt at stoppe med at ryge blandt dem, der ryger dagligt eller lejlighedsvist. Lidt flere end en tredjedel har aldrig forsøgt at stoppe med at ryge (34,5 %), mens en tredjedel har forsøgt at stoppe i løbet af de seneste 12 måneder (32,5 %). Yderligere 25,5 % angiver at have forsøgt at stoppe for mere end et år siden. Der er ikke aldersgruppemæssige forskelle i andelen, der har forsøgt at stoppe i løbet af de seneste 12 måneder, mens der ses relativt flere i de ældre grupper, der har forsøgt at stoppe for mere end et år siden, sammenlignet med de helt unge (fx 32,8 % af de 25-29-årige vs. 8,3 % af de 15-17-årige). Opdelt på daglig og lejlighedsvis rygning er det 36,3 % af dem, der ryger hver dag, der har forsøgt at stoppe i løbet af de seneste 12 måneder, og lidt færre blandt dem, der ryger lejlighedsvist. Blandt unge, der ryger lejlighedsvist, angiver 43,1 %, at de aldrig har forsøgt at stoppe, mens det tilsvarende for unge, der ryger dagligt, er 25,1 %.

Tabel 4.3.2. Rygestopforsøg, opdelt på aldersgrupper og rygegrupper

	15-17 år		18-24 år		25-29 år		Ryger dagligt		Ryger lejlighedsvist		Total	
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)
Ja, i løbet af de seneste 12 måneder	32,7	(84)	31,2	(340)	34,2	(236)	36,3	(349)	28,9	(311)	32,5	(660)
Ja, for mere end 1 år siden	8,3	(23)	23,7	(253)	32,8	(225)	33,2	(308)	18,4	(193)	25,5	(501)
Nej, aldrig	40,8	(103)	37,2	(393)	29,0	(190)	25,1	(232)	43,1	(454)	34,5	(686)
Husker ikke	15,9	(41)	8,7	(94)	5,8	(38)	7,5	(71)	9,2	(102)	8,4	(173)

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end et svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

Tabel 4.3.3. viser de unges angivelser af, hvorvidt de gerne vil holde op med at ryge, og hvornår de eventuelt planlægger et rygestop. Sammenlagt er der 72,6 %, der angiver, at de gerne vil stoppe med at ryge. Størstedelen af disse (i alt 57,1 %) angiver, at de gerne vil holde op, men ikke har planlagt hvornår. 7,1 % angiver, at de planlægger at stoppe inden for en måned, og 8,4 %, inden for 6 måneder. Der er ikke markante forskelle aldersgrupperne imellem, dog flere, der planlægger rygestop inden for 6 måneder, i takt med stigende alder. I forhold til daglig og lejlighedsvis rygning er andelen, der planlægger rygestop inden for en måned, lige store (7,1 %), mens flere af dem, der ryger dagligt, har planlagt at stoppe inden for 6 måneder (10,7 %) eller gerne vil stoppe, dog uden at have planlagt hvornår (62,0 %).

Tabel 4.3.3. Vil gerne holde op med at ryge, opdelt på aldersgrupper og rygegrupper

	15-17 år		18-24 år		25-29 år		Ryger dagligt		Ryger lejlighedsvist		Total	
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)
Ja, jeg planlægger at stoppe inden for 1 måned	6,1	(16)	6,2	(63)	8,6	(58)	7,1	(64)	7,1	(73)	7,1	(137)
Ja, jeg planlægger at stoppe inden for 6 måneder	3,1	(8)	6,9	(73)	11,9	(80)	10,7	(98)	6,3	(63)	8,4	(161)
Ja, men jeg har ikke planlagt hvornår	58,4	(144)	57,8	(600)	55,8	(369)	62,0	(568)	52,6	(545)	57,1	(1.113)
Nej	32,4	(80)	29,1	(291)	23,7	(152)	20,3	(183)	31,0	(340)	27,4	(523)

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

4.4 Tobakspriser

Ændringer i tobakspriser er et af de tiltag, der har størst indflydelse på tobaksforbruget blandt unge mennesker. Med Finansloven 2020 blev det vedtaget, at gennemsnitsprisen på en pakke cigaretter med 20 stk. pr. 1. april 2020 skulle stige fra ca. 40 kr. til ca. 55 kr. I praksis må man dog formode, at prisstigningen først slog igennem i løbet af efteråret 2020.

Pr. 1. januar 2022 skulle prisen stige yderligere til en gennemsnitlig pris på 60 kr.

Det skal bemærkes, at tallene i denne rapport er indsamlet i efteråret 2021, det vil sige inden, at prisen på en pakke cigaretter steg til ca. 60 kr. Rapportens resultater kan altså ikke sige noget om, resultaterne af den seneste prisstigning.

De unge er blevet spurgt om, hvor meget de gav for den seneste pakke cigaretter, de købte. Gennemsnittet for, hvad de unge siger, at de har givet for den sidste pakke i efteråret 2021, er 52,84 kr. (tal ikke illustreret). Her angiver hovedparten (75,4 %) af de unge en pris på mellem 50 og 57 kr.

To tredjedele af de unge (67,2 %) angiver, at de har givet mindre end 55 kr. for den seneste pakke, de købte.

Udvikling: Sammenligner man med svarene et halvt år tidligere (foråret 2021), angav de unge her en gennemsnitspris på 52,64 kr. for en pakke cigaretter med 20 stk. Der er ikke sket noget lovgivningsmæssigt med prisen i denne periode.

Inden prisstigningen pr. 1. april 2020, hvor cigaretpakkerne skulle stige fra en gennemsnitspris på ca. 40 kr. til ca. 55 kr., svarede de unge, at de gennemsnitligt gav 41,75 kr.

5 E-cigaretter

I dette kapitel afdækkes unges forbrug af e-cigaretter. E-cigaretter findes i forskellige former og typer, men fælles for dem er, at de består af en lille beholder til e-væske, en brænder og et batteri. E-cigaretten opvarmer e-væsken, og der dannes aerosol, der indåndes. Kapitlet beskriver forbruget opdelt på køn og alder, typer af smage, hvorvidt der anvendes nikotin i e-cigaretterne samt ønsker og overvejelser om at stoppe med at bruge e-cigaretter.

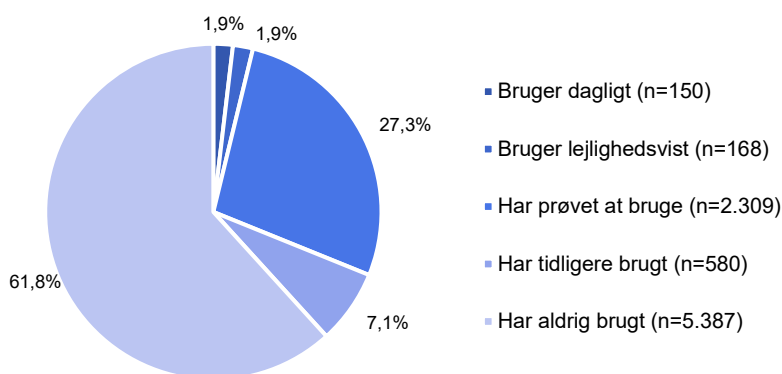
Grundet det relativt begrænsede antal respondenter, der angiver at anvende e-cigaretter, skal opdelinger på køn og alder fortolkes under den forudsætning.

5.1 Forbrug

Figur 5.1.1. illustrerer forbruget af e-cigaretter. I alt angiver 3,8 % af respondenterne, at de anvender e-cigaretter dagligt (1,9 %) eller lejlighedsvist (1,9 %). Yderligere angiver 7,1 % af respondenterne, at de tidligere har brugt e-cigaretter, og 27,3 % har prøvet at bruge dem.

Figur 5.1.1. Forbrug af e-cigaretter

(n) angiver antallet af respondenter i den pågældende gruppe, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis bruger dagligt, lejlighedsvist, har prøvet at bruge, tidligere har brugt og aldrig har brugt e-cigaretter.

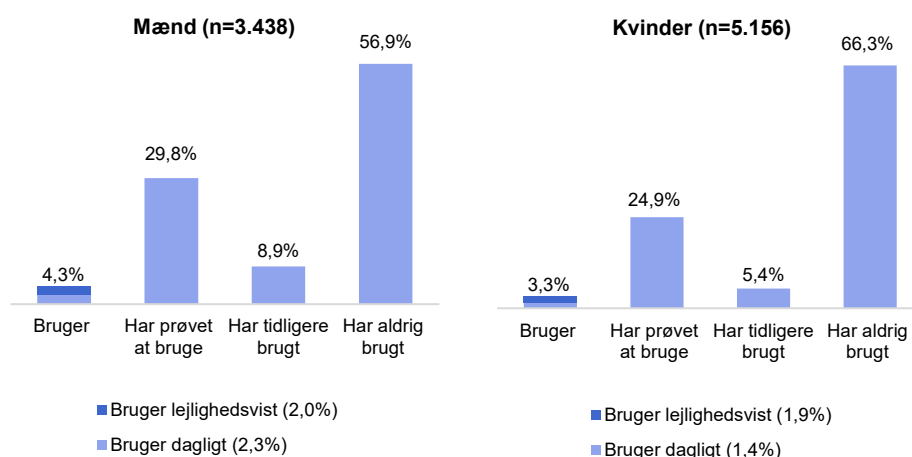

Udvikling: Andelen, der bruger e-cigaretter, ligner andelen fra begyndelsen af 2020, hvor 1,8 % angav at bruge e-cigaretter daglig og 2,1 % lejlighedsvist; i alt 3,9 %. I 2020 var der 31,6 %, der angav at have prøvet at bruge e-cigaretter, og 57,7 %, der aldrig havde brugt dem.

Andelen, der bruger e-cigaretter, opdelt på køn er præsenteret i figur 5.1.2. Der er ikke markante forskelle i dagligt eller lejlighedsvist forbrug kønnene imellem. Der ser dog ud til at være en større andel af mænd, der tidligere har brugt e-cigaretter (8,9 % af mændene og 5,4 % af kvinderne) og har prøvet at bruge e-cigaretter (29,8 % af mændene og 24,9 % af kvinderne).

Figur 5.1.2. Forbrug af e-cigaretter, opdelt på køn

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis bruger, har prøvet at bruge, tidligere har brugt og aldrig har brugt e-cigaretter. Andelen, der bruger e-cigaretter, er opdelt i dem, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet neden for figuren.

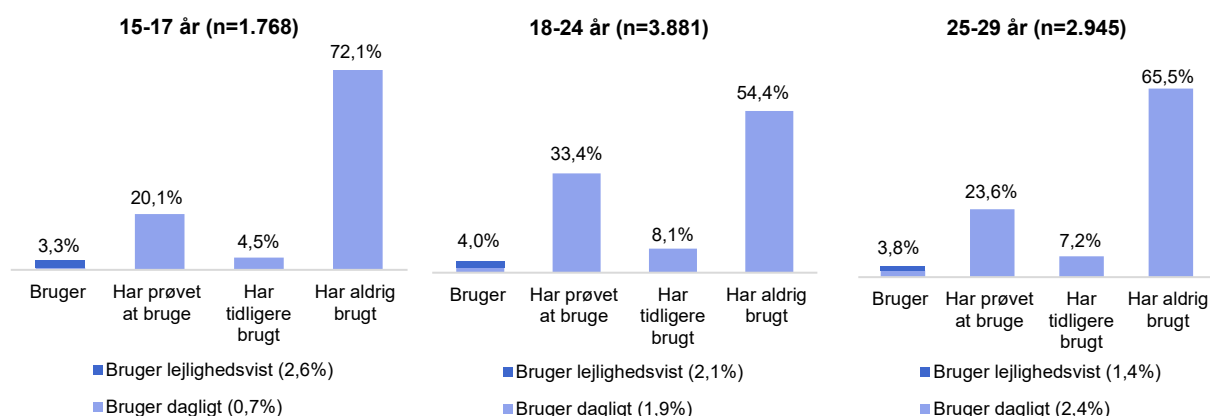

Udvikling: Der er ikke nævneværdige forskelle siden 2020, hvor 5,0 % af mændene, og 2,8 % af kvinderne angav at bruge e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist.

Af figur 5.1.3. fremgår det, at næsten lige store andele i de forskellige aldersgrupper bruger e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist; 3,3 % blandt de 15-17-årige, 4,0 % blandt de 18-24-årige og 3,8 % blandt de 25-29-årige. Flest 18-24-årige har tidligere brugt e-cigaretter (8,1 %) samt prøvet at bruge e-cigaretter (33,4 %) sammenlignet med de to andre aldersgrupper.

Figur 5.1.3. Forbrug af e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis bruger, har prøvet at bruge, tidligere har brugt og aldrig har brugt e-cigaretter. Andelen, der bruger e-cigaretter, er opdelt i dem, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet neden for figuren.

Udvikling: Forbruget af e-cigaretter opdelt på aldersgrupper ligner forbruget i 2020. Her var det 4,5 % af de 15-17-årige, 4,3 % af de 18-24-årige, og 3,0 % af de 25-29-årige, der angav at bruge e-cigaretter. Andelen, der aldrig har brugt e-cigaretter, er steget. I 2020 var der 64,7 % af de 15-17-årige, der aldrig havde brugt e-cigaretter, mens det blandt 18-24-årige var 49,9 %, blandt 25-29-årige 64,2 % i 2020.

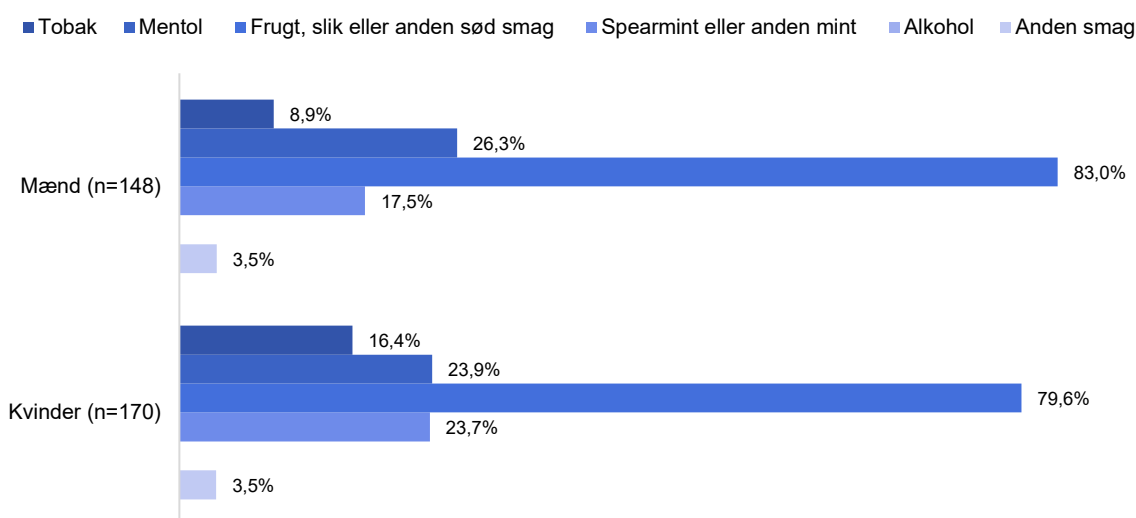
5.2 Smag

I dette afsnit beskrives hvilke typer af smage, respondenterne angiver, at de anvender i e-cigaretter.

Af figur 5.2.1. fremgår det, at for begge køn er den mest anvendte smag i e-cigaretter frugt, slik eller anden sød smag (83,0 % af mændene og 79,6 % af kvinderne). Flere kvinder end mænd bruger e-cigaretter med smag af tobak (16,4 % vs. 8,9 %). Smag af mentol, spearmint eller anden mint anvendes i nogenlunde lige høj grad blandt begge køn.

Figur 5.2.1. Smag i e-cigaretter, opdelt på køn* **

(n) angiver respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som har angivet de forskellige smage i e-cigaretter.

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

** Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %.

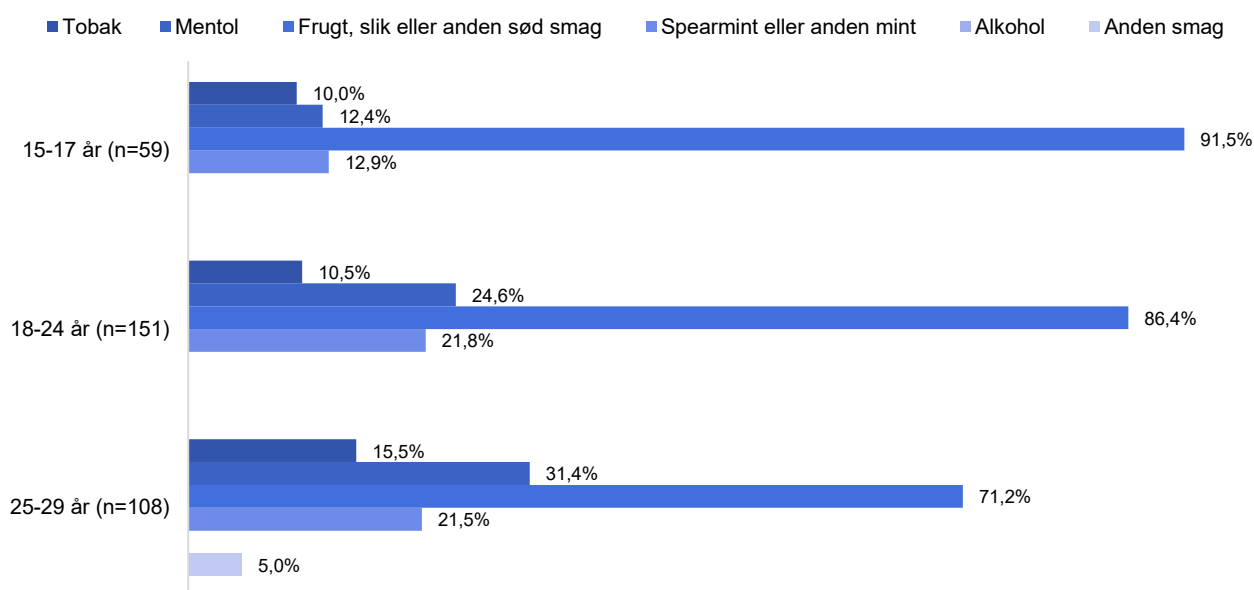
Udvikling: I 2020 var der 15,8 % af mændene, der angav at bruge e-cigaretter med smag af tobak, mens 15,2 % angav at bruge mentolsmag, og 84,3 % frugt, slik eller anden sød smag. For kvinderne var det 10,0 % tobak, 18,4 % mentol og 83,1 % frugt, slik eller anden sød smag⁴.

⁴ Det skal her bemærkes, at figurerne for smag i e-cigaretter i de tidligere rapporter ikke er fremstillet på helt samme vis som her, hvorfor tallene angivet for 2020 her ikke er identiske med dem, der er fremstillet i de tidligere rapporter.

Af figur 5.2.2. fremgår det, at andelen, der bruger e-cigaretter med smag af frugt, slik eller anden sød smag, er højest blandt den yngste aldersgruppe (91,5 %). Anvendelsen af mentolsmag i e-cigaretter er mere udbredt i de to ældste aldersgrupper (24,6 % af de 18-24-årige og 31,4 % af de 25-29-årige) end blandt den yngste aldersgruppe (12,4 % af de 15-17-årige). Samme tendens ses for smag af spearmint eller anden mint.

Figur 5.2.2. Smag i e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper* **

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som har angivet de forskellige smage i e-cigaretter.

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end et svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

** Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %.

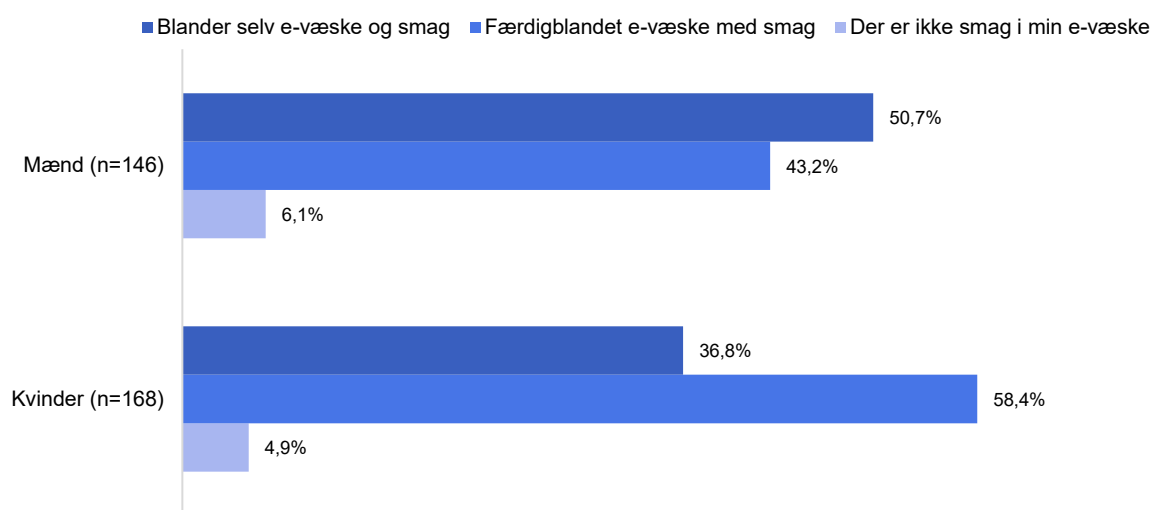
Udvikling: For de 15-17-årige, er anvendelsen af smage i e-cigaretter den samme som i 2020. Forbruget ligner også hinanden for de 18-24-årige, dog er andelen, der angiver at bruge mentolsmag steget fra 17,1 % i 2020 til 24,4 % i 2021. For de 25-29-årige var der i 2020 22,9 %, der angav at anvende smag af tobak, 16,3 % mentol, og 77,3 % frugt, slik eller anden sød smag⁵. Dvs. at brugen af smag af tobak er faldet, mens brugen af smag af mentol er steget.

⁵ Det skal her bemærkes, at figurerne for smag i e-cigaretter i de tidligere rapporter ikke er fremstillet på helt samme vis som her, hvorfor tallene angivet for 2020 her ikke er identiske med dem, der er fremstillet i de tidligere rapporter.

Figur 5.2.3. viser, hvorvidt respondenterne køber e-væske med smag og selv blander, køber færdigblandet e-væske med smag, eller ikke anvender e-væske med smag blandt dem, der bruger e-cigaretter, opdelt på køn. Få af respondenterne anvender e-væske uden smag (6,1 % af mændene og 4,9 % af kvinderne). For mændene er det lidt hyppigere at blande selv (50,7 %) frem for at købe færdigblandet e-væske med smag (43,2 %). For kvinderne er det omvendt, hvor 36,8 % selv blander e-væske med smag, og 58,4 % køber færdigblandet e-væske med smag.

Figur 5.2.3. Tilsætning af smag til e-cigaretter, opdelt på køn

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver hvor stor en andel af disse, der henholdsvis blander selv, køber færdigblandet væske og ikke anvender smag.

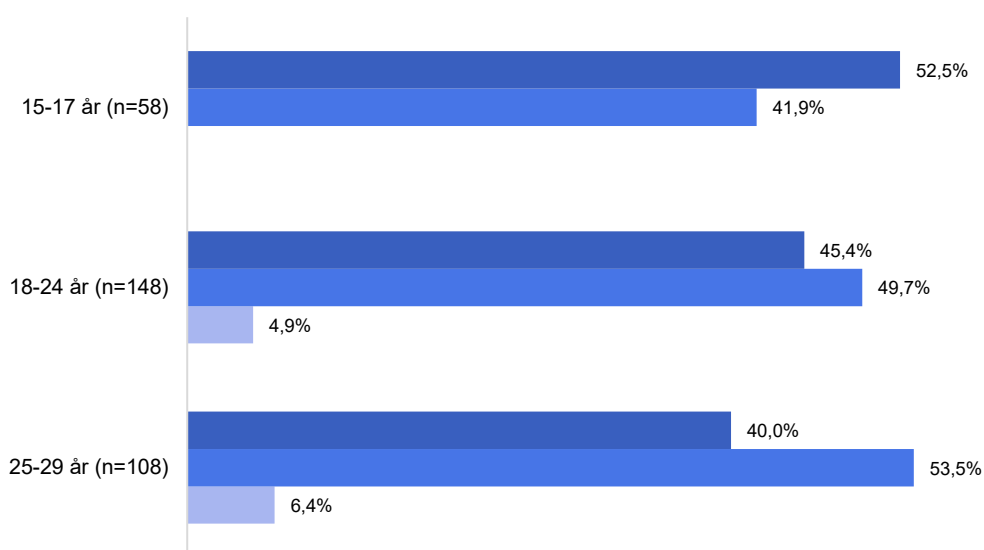
Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

Figur 5.2.4 viser, hvorvidt de, der bruger e-cigaretter, selv blander e-væske med smag, køber færdigblandet e-væske eller ikke anvender e-væske med smag, opdelt på alder. Andelen, der selv blander e-væske og smag, falder med stigende alder; 52,5 % af de 15-17-årige, 45,4 % af de 18-24-årige og 40,0 % af de 25-29-årige blander selv. Omvendt stiger andelen, der køber færdigblandet e-væske med smag, med stigende alder; 41,9 % af de 15-17-årige, 49,7 % af de 18-24-årige og 53,5 % af de 25-29-årige køber færdigblandet e-væske.

Figur 5.2.4. Tilsætning af smag til e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver hvor stor en andel af disse, der henholdsvis blander selv, køber færdigblandet væske og ikke anvender smag.

■ Blander selv e-væske og smag ■ Færdigblandet e-væske med smag ■ Der er ikke smag i min e-væske

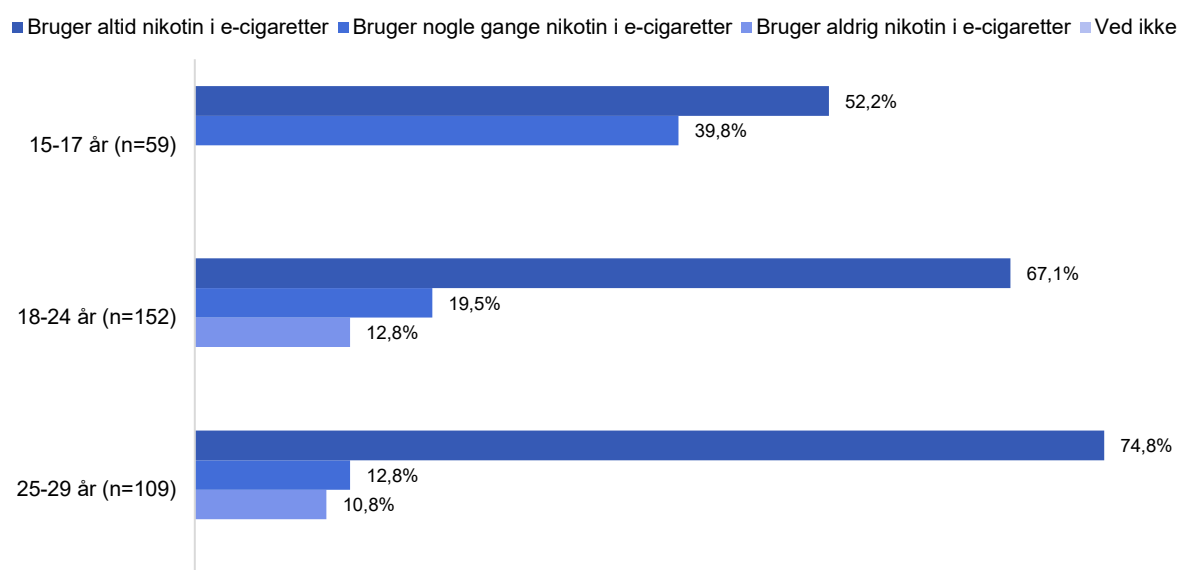
*Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

I figur 5.2.5. fremgår andelen af respondenter, der anvender nikotin i deres e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper. Få af dem, der bruger e-cigaretter, angiver, at de aldrig bruger nikotin i deres e-cigaretter. Andelen af respondenter, der altid anvender e-cigaretter med nikotin, stiger med stigende alder; 52,2 % af de 15-17-årige, 67,1 % af de 18-24-årige og 74,8 % af de 25-29-årige anvender altid e-cigaretter med nikotin.

Figur 5.2.5. Nikotin i e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper* **

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver hvor stor en andel af disse, der henholdsvis altid bruger nikotin, nogle gange bruger nikotin, aldrig bruger nikotin eller ikke ved, om de bruger nikotin i deres e-cigaretter.

* Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %.

** Data for svarkategorien "ved ikke" for alle tre aldersgrupper afrapporteres ikke grundet for få respondenter.

Udvikling: I 2020 var der 44,7 % af de 15-17-årige, der angav, at de altid bruger nikotin i e-cigaretter, i 2021 er det 52,2 %. Tallene er uændret for aldersgrupperne 18-24 år (67,4 % i 2020) og 25-29 år (76,2 % i 2020).

5.3 E-cigarettestop

I dette afsnit beskrives de unges overvejelser om, forsøg på at stoppe med at bruge e-cigaretter, samt om de gerne vil holde op med at bruge e-cigaretter. Tallene skal fortolkes under den forudsætning, at der er tale om et relativt begrænset antal respondenter.

Tabel 5.3.1. viser overvejelser om at stoppe forbruget af e-cigaretter inden for den seneste måned blandt de 3,8 % af de unge, der bruger e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist. Andelen, der har overvejet at stoppe, er dobbelt så høj blandt dem, der bruger e-cigaretter dagligt (40,4 %), sammenlignet med dem, der bruger e-cigaretter lejlighedsvist (21,2 %).

Tabel 5.3.1. Overvejelser om at stoppe forbruget af e-cigaretter inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper og brugergrupper

	15-17 år		18-24 år		25-29 år		Bruger dagligt		Bruger lejlighedsvist		Total	
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)
Har overvejet	16,6	(9)	28,2	(42)	39,1	(42)	40,4	(60)	21,2	(33)	30,5	(93)
Har ikke overvejet	67,9	(40)	58,8	(90)	51,8	(56)	55,0	(83)	60,1	(101)	57,6	(186)
Ved ikke	15,5	(9)	13,0	(19)	9,1	(11)	4,7	(7)	18,8	(31)	11,9	(39)

Udvikling: I 2020 var der overordnet set 27,5 %, der angav at have overvejet at stoppe med at bruge e-cigaretter inden for den seneste måned. Delt på aldersgrupper var det 21,4 % af de 15-17-årige, 27,2 % af de 18-24-årige og 32,6 % af de 25-29-årige.

Tabel 5.3.2 viser andelen af unge, der har forsøgt at stoppe med at bruge e-cigaretter. Ca. to tredjedele angiver, at de aldrig har forsøgt at stoppe (62,9 %), mens 11,8 % har forsøgt i løbet af de seneste 12 måneder, og 10,1 % har forsøgt for mere end et år siden. Der er ikke den store forskel mellem aldersgrupperne i forsøg på at stoppe i løbet af de seneste 12 måneder. Andelen, der aldrig har forsøgt, er højest blandt de 25-29-årige. Opdelt på dagligt og lejlighedsvist forbrug er der lidt flere, der har forsøgt at stoppe i løbet af de seneste 12 måneder, blandt dem, der bruger e-cigaretter lejlighedsvist (13,7 %), sammenlignet med dagligt forbrug (9,9 %). Dette mønster er omvendt i forhold til forsøg på at stoppe for mere end et år siden; dagligt 11,8 % og lejlighedsvist 8,4 %.

Tabel 5.3.2. Forsøgt at stoppe forbruget af e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper*

	15-17 år		18-24 år		25-29 år		Bruger dagligt		Bruger lejlighedsvist		Total	
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)
Ja, i løbet af de seneste 12 måneder	13,8	(8)	13,0	(19)	9,5	(11)	9,9	(15)	13,7	(23)	11,8	(38)
Ja, for mere end 1 år siden	12,9	(7)	10,3	(14)	8,7	(9)	11,8	(17)	8,4	(13)	10,1	(30)
Nej, aldrig	48,2	(29)	60,3	(95)	72,3	(79)	66,5	(100)	59,4	(101)	62,9	(203)
Husker ikke	24,6	(15)	14,6	(22)	9,8	(10)	12,7	(19)	16,1	(28)	14,4	(47)

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

Tabel 5.3.3. viser respondenternes angivelser af, hvorvidt de gerne vil holde op med at bruge e-cigaretter, samt hvornår de eventuelt planlægger at stoppe, blandt dem, der bruger e-cigaretter. Halvdelen (49,9 %) angiver, at de ikke vil holde op, mens 39,7 % angiver, at de gerne vil holde op, men ikke har planlagt hvornår.

Tabel 5.3.3. Vil gerne stoppe forbruget af e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper*

	15-17 år		18-24 år		25-29 år		Bruger dagligt		Bruger lejlighedsvist		Total	
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)
Ja, jeg planlægger at stoppe inden for 1 måned	n/a		6,2	(9)	n/a		3,6	(5)	7,0	(11)	5,2	(16)
Ja, jeg planlægger at stoppe inden for 6 måneder	n/a		3,7	(5)	7,8	(8)	5,2	(8)	4,4	(6)	5,2	(15)
Ja, men jeg har ikke planlagt hvornår	34,8	(19)	34,2	(49)	48,5	(52)	47,5	(71)	32,1	(49)	39,7	(120)
Nej	56,4	(32)	55,9	(80)	39,8	(41)	43,8	(64)	56,5	(88)	49,9	(153)

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

6 Opvarmet tobak

I dette kapitel beskrives, hvor udbredt rygning af opvarmet tobak er blandt unge. Opvarmet tobak kaldes også heated tobacco. Det består af en hardware-del og tobakspinde, der indsættes i dette. Opvarmet tobak er stadig et forholdsvist nyt produkt. Resultaterne i dette kapitel skal derfor ses i lyset af den begrænsede gruppe af respondenter, der har besvaret spørgsmålene om opvarmet tobak.

Som følge af det relativt begrænsede forbrug af opvarmet tobak beskrives udelukkende de overordnede tal for forbruget. Der har ikke været respondenter nok til at beskrive anvendelsen opdelt på fx smag eller ønsker om at stoppe med at ryge opvarmet tobak.

6.1 Forbrug

Der er få unge, der dagligt eller lejlighedsvist ryger opvarmet tobak. Sammenlagt er det 0,4 % af respondenterne. Der er yderligere 0,5 %, der angiver tidligere at have røget opvarmet tobak, og 3,7 %, der har prøvet det. Grundet det begrænsede antal er det ikke muligt at undersøge eventuelle køns- og aldersmæssige forskelle.

Tabel 6.1.1. Forbrug af opvarmet tobak

	%	(n)
Ryger dagligt	0,1	(11)
Ryger lejlighedsvist	0,3	(22)
Har prøvet at ryge	3,7	(302)
Har tidligere røget	0,5	(42)
Har aldrig røget	95,4	(8.216)

Udvikling: I 2020 var der 96,1 %, der angav, at de aldrig har prøvet at ryge opvarmet tobak, mens 3,2 % har prøvet det, og 0,3 % ryger det (dagligt + lejlighedsvist). Således er billedet uændret i 2021.

7 Røgfri tobaks- og nikotinprodukter

I dette kapitel beskrives respondenternes forbrug af røgfri tobaks- og nikotinprodukter (herefter forkortet til 'røgfri nikotinprodukter'), som her anvendes som en fællesbetegnelse for snus, tyggetobak og nikotinposer. De tre produkter ligner hinanden og kan let forveksles. Endvidere anvender de unge selv som oftest betegnelsen 'snus', uanset hvilket af de tre produkter, der reelt er tale om. Det er ikke lovligt at sælge snus i Danmark, men da det imidlertid stadig anvendes, er dette inkluderet i undersøgelsen på samme vilkår som de andre røgfri nikotinprodukter. Tyggetobak og nikotinposer må sælges i Danmark. Nikotinposer indeholder ikke tobak og er et forholdsvist nyt produkt på markedet.

Kapitlet indledes med en beskrivelse af det samlede forbrug af røgfri nikotinprodukter, og herefter opdelt på køn og aldersgrupper. Dernæst præsenteres hvilke smagsvarianter, de unge oftest bruger, samt overvejelser om at stoppe.

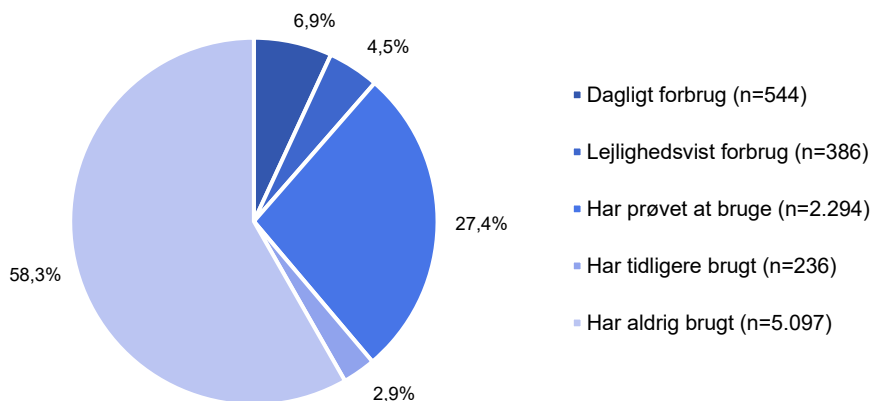
Dette kapitel indeholder opdelinger af forbrug af røgfri nikotinprodukter på køn og alder, ligesom de forrige kapitler om andre tobaksprodukter. Yderligere opdelinger af forbruget af røgfri nikotinprodukter blandt mænd og kvinder i forskellige aldre kan findes i Sundhedsstyrelsens rapport *Røgfri nikotinprodukter - §RØG en undersøgelse af snus, tyggetobak og nikotinposer* udgivet d. 9. februar 2022.

7.1 Forbrug

Figur 7.1.1. viser respondenternes overordnede forbrug af røgfri nikotinprodukter (det vil sige andelen, der anvender mindst ét af følgende: snus, tyggetobak eller nikotinposer). Der er 11,4 %, der bruger produkterne. Det fordeler sig på 6,9 %, der bruger røgfri nikotinprodukter dagligt, og 4,5 % lejlighedsvist. Der er 27,4 %, der angiver, at de har prøvet at bruge røgfri nikotinprodukter, og 2,9 %, der tidligere har brugt det.

Figur 7.1.1. Forbrug af røgfri nikotinprodukter

(n) angiver antallet af respondenter i den pågældende gruppe, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis bruger dagligt, lejlighedsvist, tidligere har brugt, har prøvet at bruge og aldrig har brugt røgfri nikotinprodukter.

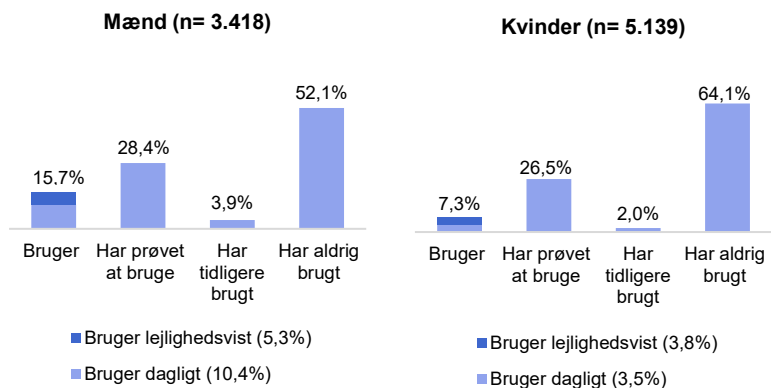

Udvikling: I 2020 var der 9,1 %, der angav at bruge røgfri nikotinprodukter (dagligt eller lejlighedsvist), hvor det i 2021 er 11,4 %.

Figur 7.1.2. viser udtalte kønsforskelle i brugen af røgfri nikotinprodukter. Overordnet set angiver 15,7 % af mændene at bruge røgfri nikotinprodukter, enten dagligt (10,4 %) eller lejlighedsvist (5,3 %). Andelen af kvinderne, der bruger røgfri nikotinprodukter, er 7,3 % (3,5 % dagligt og 3,8 % lejlighedsvist).

Figur 7.1.2. Forbrug af røgfri nikotinprodukter, opdelt på køn

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis dagligt, lejlighedsvist, tidligere har brugt, har prøvet at bruge og aldrig har brugt røgfri nikotinprodukter. Andelen, der bruger røgfri nikotinprodukter, er opdelt i dem, der bruger produkterne dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet neden for figuren.

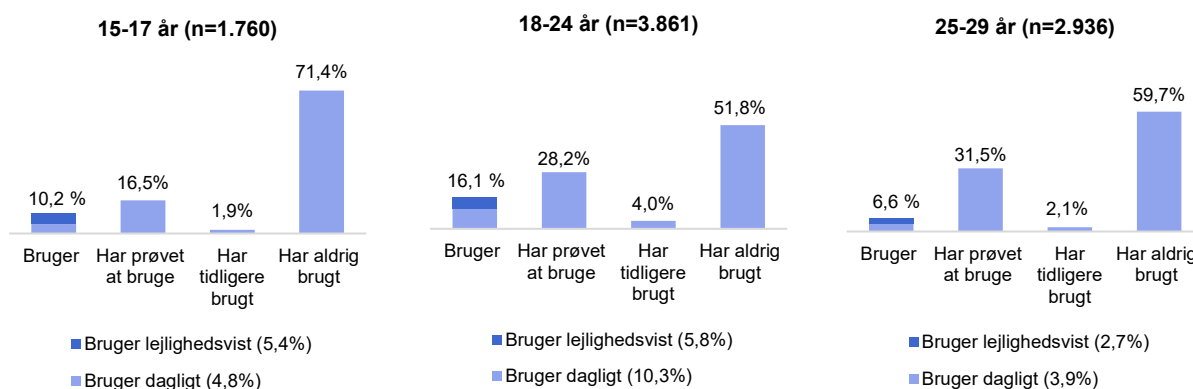

Udvikling: I 2020 var der 13,2 % af mændene, der angav at bruge røgfri nikotinprodukter (6,7 % dagligt og 6,5 % lejlighedsvist). For kvinderne var forbruget på 4,7 % (1,7 % dagligt og 3,0 % lejlighedsvist). Der er dermed sket en stigning i forbruget af røgfri nikotinprodukter blandt begge køn. Det er især andelen, der angiver at bruge røgfri nikotinprodukter dagligt, der er steget.

I figur 7.1.3. fremgår forbruget af røgfri nikotinprodukter opdelt på aldersgrupper⁶. Det højeste forbrug findes blandt de 18-24-årige, hvor 16,1 % angiver at bruge produkterne enten dagligt (10,3 %) eller lejlighedsvist (5,8 %). Blandt de 15-17-årige er det 10,2 %, der bruger røgfri nikotinprodukter, og blandt de 25-29-årige er det 6,6 %.

Figur 7.1.3. Forbrug af røgfri nikotinprodukter, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis dagligt, lejlighedsvist, tidligere har brugt, har prøvet at bruge og aldrig har brugt røgfri nikotinprodukter. Andelen, der bruger røgfri nikotinprodukter, er opdelt i dem, der bruger produkterne dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet neden for figuren.

Udvikling: I 2020 var der 8,7 % af de 15-17-årige, der angav at bruge røgfri nikotinprodukter. Til sammenligning er det 10,2 % i 2021. For de 18-24-årige var det i 2020 12,0 %, og for de 25-29-årige 5,5 %. Der er altså sket en stigning i alle aldersgrupper, dog ses den største stigning i aldersgruppen 18-24-år.

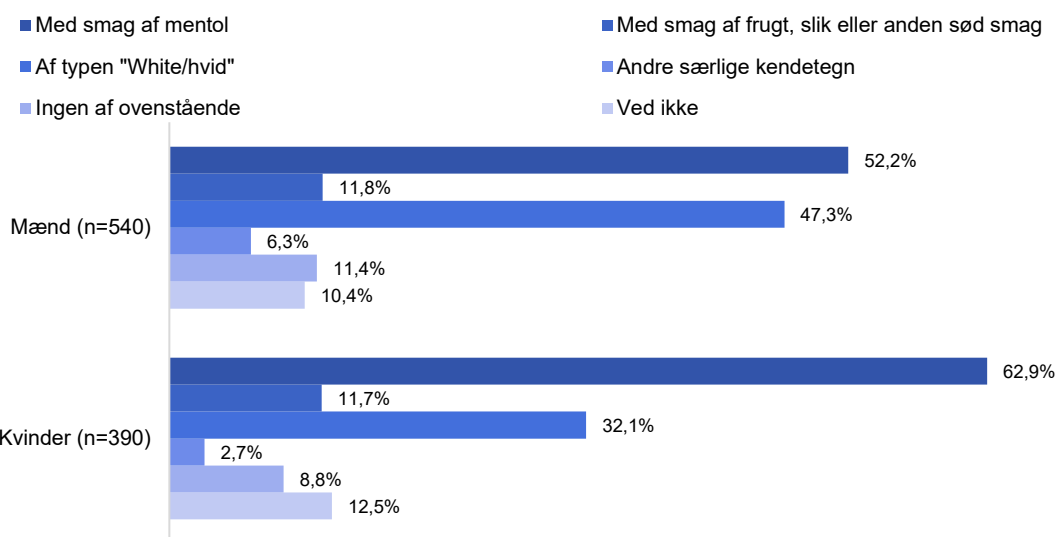
⁶ Tobaksprodukterne er ulovlige at sælge til mindreårige, mens et forbud mod salg af nikotinposer først blev indført den 1. april 2021. Dermed er dette den første i rækken af §RØG-rapporter, hvor nikotinposer har været ulovlige at sælge til mindreårige.

7.2 Smag

Figur 7.2.1. viser, hvilke kendetegn og smag respondenternes snus, tyggetobak og/eller nikotinposer har. Overordnet set svarer flest af respondenterne, at de anvender et produkt med smag af mentol eller af typen "White/hvid". Opdelt på køn bruger flere mænd produkter af typen "White/hvid" (47,3 % af mændene og 32,1 % af kvinderne), og flere kvinder bruger produkter med smag af mentol (52,2 % af mændene og 62,9 % af kvinderne). Andelen af respondenter, der bruger røgfri nikotinprodukter med smag af frugt, slik eller anden sød smag, er den samme for mænd og kvinder (11,7-11,8 %).

Figur 7.2.1. Kendetegn og smag på røgfri nikotinprodukter, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger røgfri nikotinprodukter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som bruger røgfri nikotinprodukter med særlige kendetegn

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

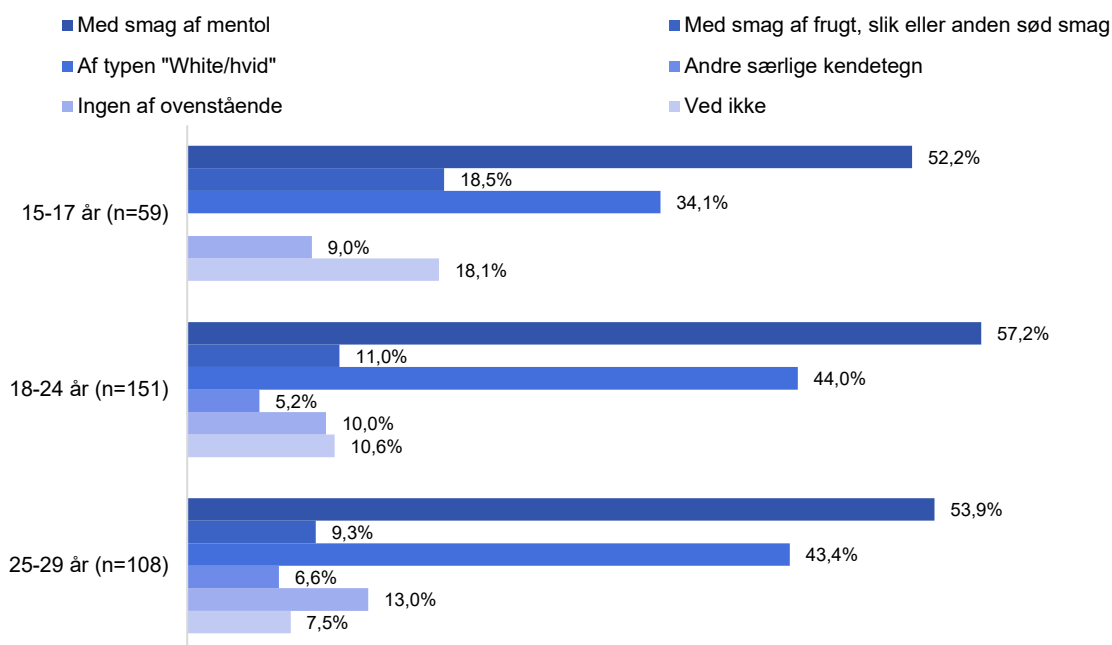
Udvikling: I 2020 angav 47,5 % af mændene at anvende røgfri nikotinprodukter med smag af mentol, 12,5 % frugt, slik eller anden sød smag, og 62,9 % typen "White/hvid". For kvinderne var det tilsvarende forbrug 65,9 %, 13,0 % og 52,3 %⁷.

⁷ Det skal her bemærkes, at figurerne for smag i røgfri nikotinprodukter i de tidligere rapporter er fremstillet på en anden måde, hvorfor tallene angivet for 2020 her ikke er identiske med dem, der er fremstillet i de tidligere rapporter.

Figur 7.2.2. viser, hvilke kendetegn respondenternes røgfri nikotinprodukter har, opdelt på alder. I alle aldersgrupper er det produkter med smag af mentol eller af typen "White/hvid", der er hyppigst anvendt. På tværs af alder bruger over halvdelen røgfri nikotinprodukter med smag af mentol. Færre bruger produkter af typen "White/hvid" blandt de 15-17-årige (34,1 %) sammenlignet med de 18-24-årige (44,0 %) og 25-29-årige (43,4 %). En større andel af respondenterne bruger røgfri nikotinprodukter med smag af frugt, slik eller anden sød smag blandt de 15-17-årige (18,5 %), sammenlignet med de 18-24-årige (11,0 %) og de 25-29-årige (9,3 %).

Figur 7.2.2. Kendetegn og smag i røgfri nikotinprodukter, opdelt på aldersgrupper* **

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger røgfri nikotinprodukter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som bruger røgfri nikotinprodukter med særlige kendetegn.

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

** Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %.

Udvikling: I 2020 var der 55,7 % af de 15-17-årige, der angav at bruge røgfri nikotinprodukter med smag af mentol, 19,3 % frugt, slik eller anden sød smag og 60,2 % af typen "White/hvid". For 18-24-årige var det 50,9 % mentol, 10,3 % frugt, slik eller anden sød smag og 59,4 % af typen "White/hvid". For 25-29-årige var det henholdsvis 53,6 %, 13,8 % og 62,1 %.

7.3 Overvejelser om at stoppe

I dette afsnit beskrives de unges overvejelser om at stoppe med at bruge røgfri nikotinprodukter blandt dem, der har angivet, at de bruger produkterne enten dagligt eller lejlighedsvist⁸.

Som det fremgår af tabel 7.3.1, er det overordnet set næsten to ud af tre (61,7 %), der angiver, at de inden for den seneste måned har overvejet at stoppe med at bruge røgfri nikotinprodukter. Der er ikke nævneværdige forskelle aldersgrupperne imellem. Opdelt på dem, der bruger røgfri nikotinprodukter henholdsvis dagligt eller lejlighedsvist, er der 71,8 % af dem, der bruger produkterne hver dag, der har overvejet at stoppe, mens det er lidt under halvdelen (46,6 %) blandt dem, der bruger det lejlighedsvist.

Tabel 7.3.1. Overvejelser om at stoppe forbruget af røgfri nikotinprodukter inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper og brugergrupper

	15-17 år		18-24 år		25-29 år		Bruger dagligt		Bruger lejlighedsvist		Total	
	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)	%	(n)
Har overvejet	61,1	(105)	62,5	(360)	59,8	(103)	71,8	(388)	46,6	(179)	61,7	(568)
Har ikke overvejet	26,2	(46)	27,1	(156)	31,3	(54)	22,9	(121)	35,4	(134)	27,9	(256)
Ved ikke	12,8	(22)	10,4	(62)	9,0	(15)	5,3	(28)	18,0	(70)	10,5	(99)

Udvikling: I 2020 var der 60,1 % af de 15-17-årige, 59,4 % af de 18-24-årige og 55,8 % af de 25-29-årige, der angav, at de har overvejet at stoppe.

⁸ Som følge af en fejl under dataindsamlingen præsenteres her udelukkende overvejelser om at stoppe med at bruge røgfri nikotinprodukter, hvor der for cigaretter og e-cigaretter yderligere er præsenteret stopforsøg og svar på, hvorvidt de unge gerne vil stoppe forbrugt.

8 Forbrug af ét eller flere tobaks- eller nikotinprodukter

I dette kapitel beskrives samtidigt forbrug af flere tobaks- eller nikotinprodukter. Først beskrives andelen af respondenterne, der anvender mindst ét tobaks- eller nikotinprodukt, efterfulgt af andelen der anvender mere end ét produkt. Det beskrives desuden, hvilke produkter respondenterne anvender samtidigt, samt hvilket produkt, respondenterne prøvede først.

8.1 Forbrug af ét eller flere tobaks- og nikotinprodukter

Overordnet set er der 31,0 % af respondenterne, der anvender mindst ét tobaks- eller nikotinprodukt, det vil sige bruger cigaretter, e-cigaretter, opvarmet tobak og/eller røgfri nikotinprodukter (tabel 8.1.1).

Opdelt på alder, er det blandt de 18-24-årige, at andelen er størst (36,4 %), mens det for de 15-17-årige er 21,5 % og for de 25-29-årige 28,8 %.

Andelen, der anvender mere end ét produkt, er 4,1 % (tabel 8.1.1).

Tabel 8.1.1. Forbrug af ét eller flere tobaks- og nikotinprodukter

Bruger mindst ét produkt						Total	Bruger mere end ét produkt		
15-17 år		18-24 år		25-29 år		% (n)	% (n)	% (n)	
%	(n)	%	(n)	%	(n)				
21,5	(397)	36,4	(1.521)	28,8	(866)	31,0	(2.784)	4,1	(368)

Udvikling: I begyndelsen af 2021 var der 28,6 %, der angav at bruge mindst ét produkt, og i 2020 var det 27,0 %⁹. Andelen, der angav at bruge mere end ét produkt, var i begyndelsen af 2021 4,7 %, og i 2020 var det 5,8 %¹⁰.

⁹ I rapporten for 2020 er dette tal angivet som 26,3 %, idet nikotinposer ikke var inkluderet.

¹⁰ I rapporten for 2020 er dette tal angivet som 5,4 %, idet nikotinposer ikke var inkluderet.

Tabel 8.1.2. viser hvilke produkter, der anvendes samtidigt. Blandt de respondenter, der anvender mere end ét produkt, anvender 89,2 % to produkter, mens 10,8 % anvender tre eller flere produkter. Blandt de respondenter, der anvender to produkter samtidigt, er det hyppigst cigaretter og røgfri nikotinprodukter (snus, tyggetobak og nikotinposer), der anvendes samtidigt (60,7 %), eller cigaretter og e-cigaretter (28,8 %), der anvendes samtidigt.

Tabel 8.1.2. Forbrug af flere tobaks- og nikotinprodukter samtidigt

	%	(n)
To produkter	89,2	(329)
Cigaretter		
+ E-cigaretter	28,8	(121)
+ Snus/tyggetobak/nikotinposer	60,7	(242)
+ Opvarmet tobak	2,3	(9)
E-cigaretter		
+ Snus/tyggetobak/nikotinposer	7,3	(29)
+ Opvarmet tobak	n/a	n/a
Snus/tyggetobak/nikotinposer		
+ Opvarmet tobak	n/a	n/a
Tre eller fire produkter	10,8	(39)

Udvikling: Blandt unge, der angav at bruge flere tobaks- og nikotinprodukter, var der i 2020 87,3 %, der brugte to tobaks- og nikotinprodukter samtidigt, mens 12,8 % brugte tre eller fire produkter. Andelen, der angav at bruge cigaretter og e-cigaretter, var højere i 2020 (35,4 %) end i 2021 (28,8 %), mens andelen, der bruger cigaretter og snus/tyggetobak/nikotinposer er uændret (60,3 % i 2020 vs. 60,7 % i 2021). Flere bruger e-cigaretter og snus/tyggetobak/nikotinposer i 2021 (7,3 %) end i 2020 (2,6 %) ¹¹. Der er dog tale om relativt små grupper, hvorfor tendenserne skal fortolkes under den forudsætning.

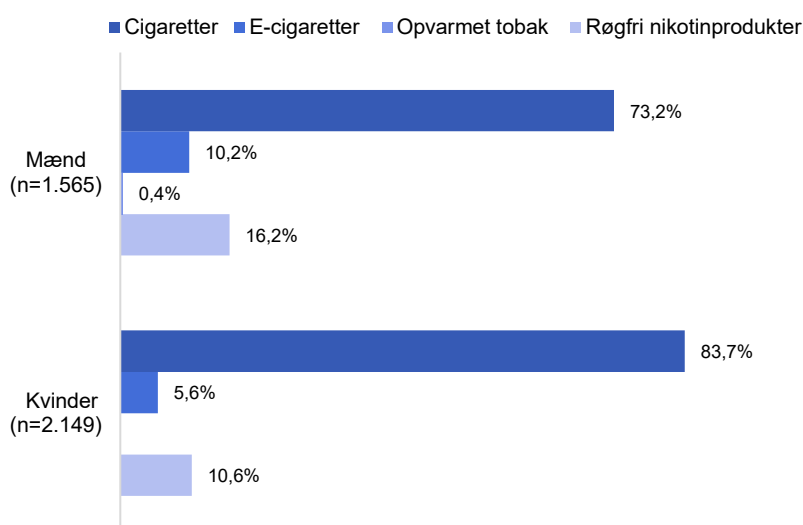
¹¹ Det skal her bemærkes, at tabellen for forbrug af flere tobaks- og nikotinprodukter samtidigt er fremstillet uden nikotinposer i rapporten fra 2020, hvorfor tallene angivet for 2020 her ikke er identiske med dem, der fremgår i den tidligere rapport.

8.2 Produkttype først anvendt

Af figur 8.2.1 ses hvilken type tobaks- eller nikotinprodukt, der blev anvendt først blandt respondenter, der bruger mere end ét produkt. Størstedelen har først prøvet at ryge cigaretter. Her angiver flere kvinder at have prøvet cigaretter først (83,7 %) sammenlignet med mænd (73,2 %). Omvendt angiver flere mænd først at have prøvet e-cigaretter (mænd 10,2 % og kvinder 5,6 %) og røgfri nikotinprodukter (mænd 16,2 % og kvinder 10,6 %).

Figur 8.2.1. Hvilket tobaks- eller nikotinprodukt blev prøvet først, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger flere tobaks- eller nikotinprodukter dagligt eller lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som har prøvet cigaretter, e-cigaretter, opvarmet tobak eller røgfri nikotinprodukter først.

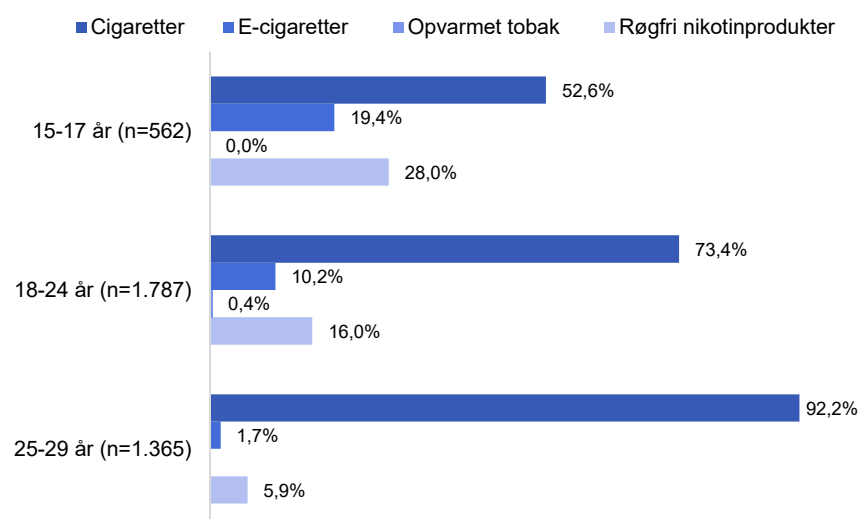
* Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %.

Udvikling: I 2020 var der 81,9 % af mændene og 88,5 % af kvinderne, der angav at have prøvet at ryge cigaretter som første tobaks- eller nikotinprodukt. Desuden var der 9,2 % af mændene og 7,5 % af kvinderne, der angav at have prøvet e-cigaretter som første produkt. Det vil sige, at der er sket et fald i andelen, der har prøvet cigaretter og e-cigaretter som første tobaks- og nikotinprodukt blandt begge køn. Samtidig er der sket en stigning i andelen, der angiver først at have prøvet røgfri nikotinprodukter; for mænd var det 8,4 % i 2020 vs. 16,2 % i 2021, for kvinder 4,0 % i 2020 vs. 10,6 % i 2021.

Når man ser på hvilket tobaks- eller nikotinprodukt, respondenterne prøvede først, er der markante forskelle mellem aldersgrupperne (Figur 8.2.2). Andelen, der først har prøvet at ryge cigaretter, falder med yngre aldersgruppe (52,6 % af de 15-17-årige, 73,4 % af de 18-24-årige og 92,2 % af de 25-29-årige). Derimod er det de yngre, der i højere grad end de ældre først har prøvet e-cigaretter og røgfri nikotinprodukter. Eksempelvis er der 19,4 % af de 15-17-årige, der først har prøvet e-cigaretter, hvor dette er 10,2 % blandt de 18-24-årige og 1,7 % blandt de 25-29-årige. Der er 28,0 % af de 15-17-årige, der angiver først at have prøvet røgfri nikotinprodukter, mens dette er 16,0 % blandt 18-24-årige, og 5,9 % blandt 25-29-årige.

Figur 8.2.2. Hvilket tobaks- eller nikotinprodukt blev prøvet først, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger flere tobaks- eller nikotinprodukter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgruppe, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som har prøvet cigaretter, e-cigaretter, opvarmet tobak eller røgfri nikotinprodukter først.

*Obs. I nogle grupper er der for få respondenter til at angive %.

Udvikling: I 2020 fremgik også markante forskelle aldersgrupperne imellem. Andelen, der angav først at have prøvet at ryge cigaretter, faldt også med yngre aldersgruppe (68,2 % af de 15-17-årige, 85,2 % af de 18-24-årige og 95,4 % af de 25-29-årige). Dermed fremgår, at andelen, der angiver at have prøvet at ryge cigaretter som første tobaks- og nikotinprodukt, er faldet i 2021 for alle tre aldersgrupper.

9 Synlighed af tobak

I Danmark blev der indført udstillingsbud for tobak d. 1. april 2021 som et led i den nationale handlingsplan mod børn og unges rygning. Udstillingsforbuddet indebærer, at tobaks- og nikotinprodukter ikke må stå synligt fremme i fysiske butikker, kiosker mv. såvel som ved online handel. Det betyder således, at produkterne kun må være synlige for køberne i forbindelse med et køb. Desuden indebærer forbuddet også, at der ikke må reklameres eller skiltes med tobaks- og nikotinprodukter på udsalgsstederne ¹².

Dette kapitel indeholder en beskrivelse af unges opfattelse af synlighed af forskellige tobaks- og nikotinprodukter. Kapitlet indeholder desuden resultater omkring, hvor ofte unge eksponeres for tobaks- og nikotinprodukter på film, internettet eller på de sociale medier. Til sidst beskrives unges holdninger til lovtiltaget om, at tobaks- og nikotinprodukter ikke må stå synligt fremme i butikker.

9.1 Synlighed

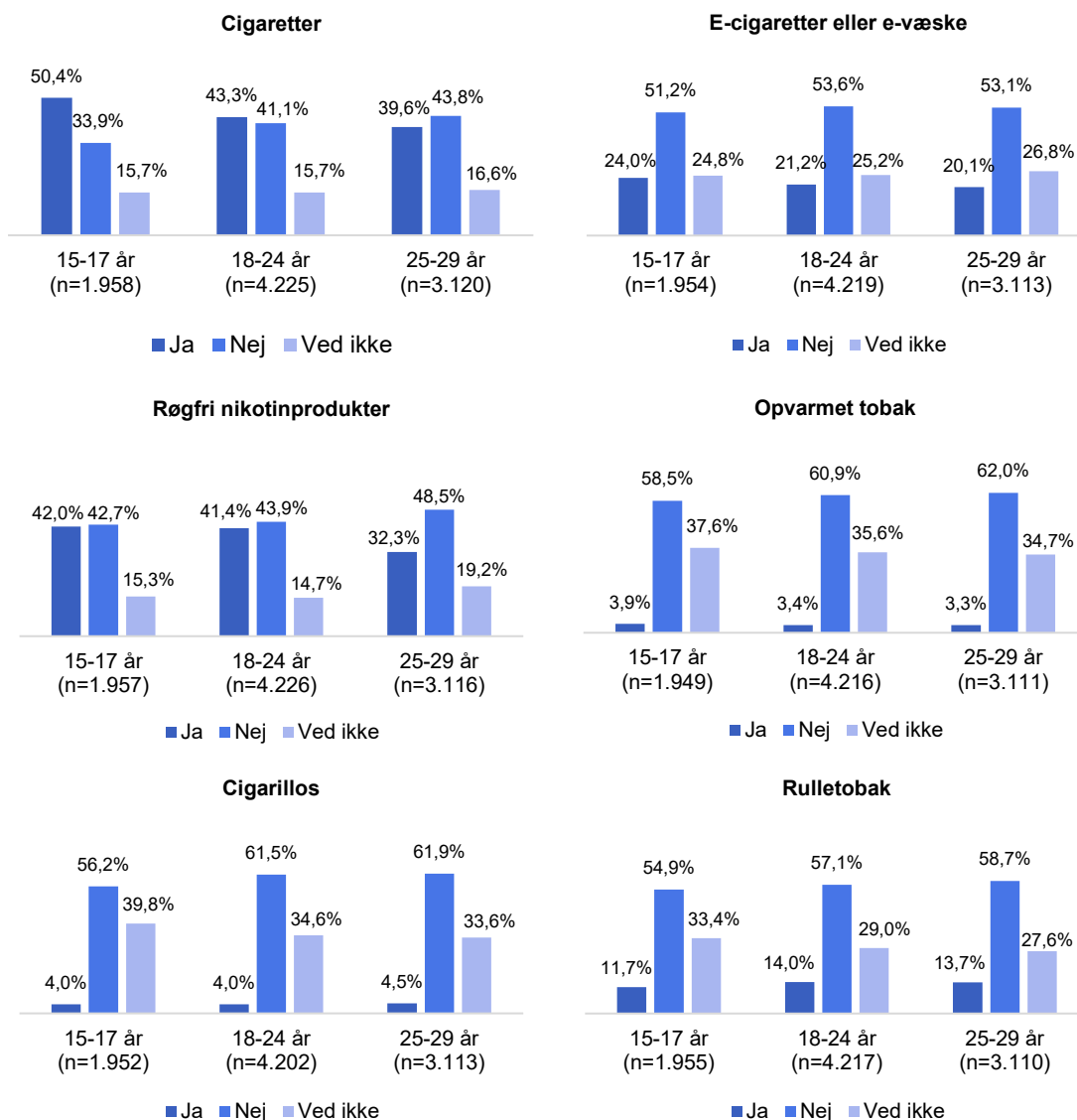
Overordnet angiver 57,6 % af de unge, at de inden for den seneste måned har set mindst én type tobaks- eller nikotinprodukt inkl. tilbehør synligt fremme på hylder, i montrere eller ved kassen i butikker (Data ikke vist).

Af figur 9.1.1 fremgår andelen af respondenter, der inden for den seneste måned har set de enkelte typer af tobaks- og nikotinprodukter synligt fremme. Figuren er opdelt på alder. Lidt flere i den yngste aldersgruppe end de ældste aldersgrupper har set cigaretter synligt fremme; 50,4 % af de 15-17-årige, 43,3 % af de 18-24-årige og 39,6 % af de 25-29-årige. Blandt de 15-17-årige og 18-24-årige angiver godt 40 %, at de har set røgfri nikotinprodukter synligt fremme, mens tilsvarende gælder for 32,3 % blandt de 25-29-årige. Færrest har set opvarmet tobak synligt fremme (omkring 3-4 %), samt cigarillos (4 %), og der er ingen aldersforskelle.

¹² Faktaark 1: Tobak væk fra disken, Sundhedsministeriet: <https://sum.dk/Media/2/9/01-FAKTAARK-Tobak-vaek-fra-disken.pdf>

Figur 9.1.1. Synlighed af tobaks- og nikotinprodukter inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der har set eller ikke set cigaretter, e-cigaretter, røgfri nikotinprodukter, opvarmet tobak eller rulletobak synligt fremme på hylder, i montrer eller ved kassen i butikker, inden for den seneste måned.

Udvikling: Sammenlignet med 2020 er der generelt sket et fald i andelen af unge, der angiver at have set de forskellige typer af tobaks- og nikotinprodukter synligt fremme. Dette gælder særligt for cigaretter. I 2020 angav 73,2 % af de 15-17-årige, 68,4 % af de 18-24-årige og 64,8 % af de 25-29-årige, at de har set cigaretter synligt fremme.

Figur 9.1.2. viser de unges angivelser af hvorvidt de føler sig fristet til at købe forskellige typer af tobak- eller nikotinprodukter, når de ser dem stå fremme i kiosker eller butikker.

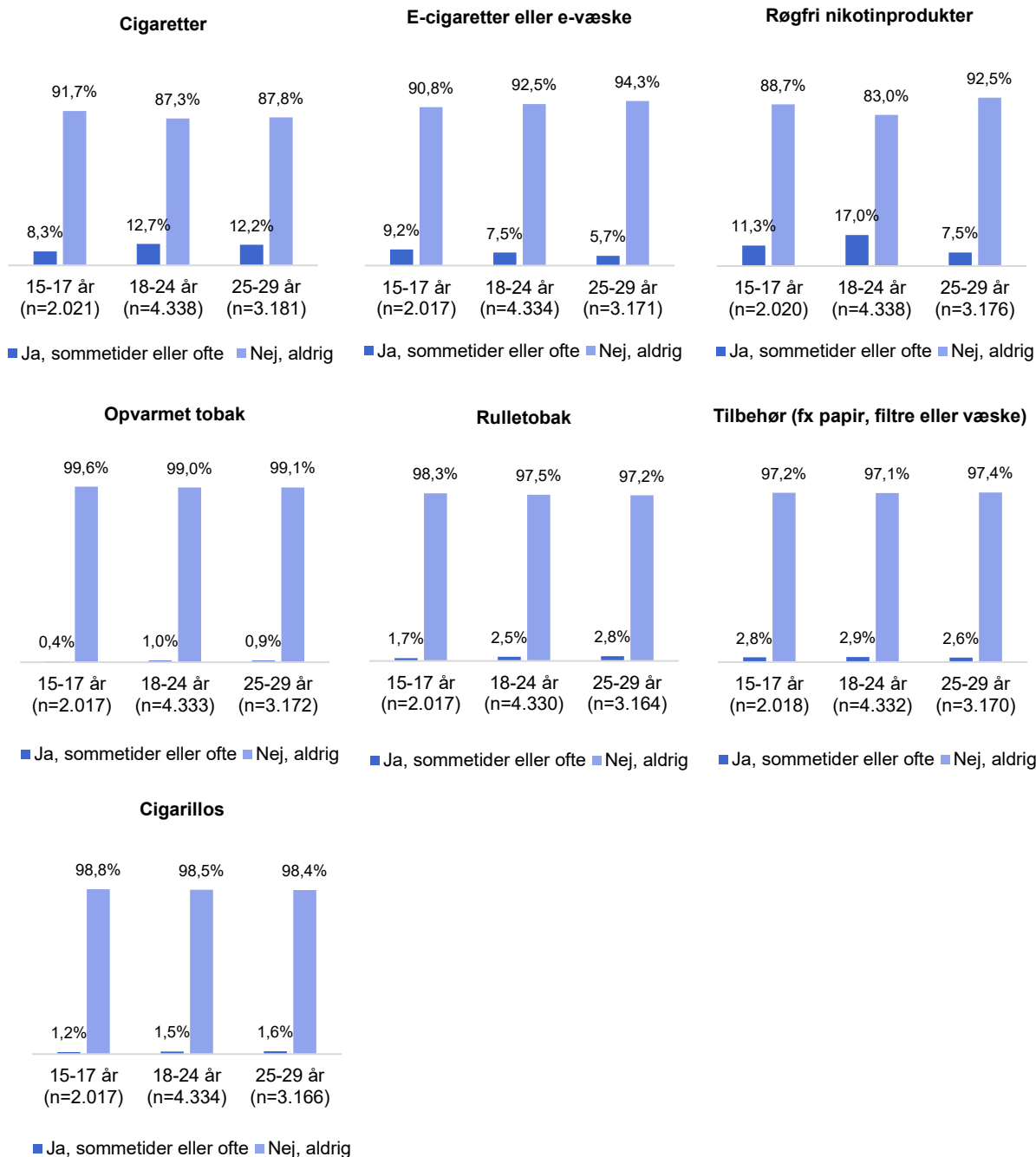
Opdelt på alder er det 8,3 % af de 15-17-årige, der føler sig fristet til at købe cigaretter. Dette gælder for omkring 12 % blandt de to andre aldersgrupper. I alt angiver 11,7 %, at de føler sig fristet til at købe cigaretter, når de ser dem (Data ikke vist).

På tværs af aldersgrupperne angiver mellem 6 % og 9 %, at de føler sig fristet til at købe e-cigaretter. Lidt flere i aldersgruppen 18-24 år føler sig fristet til at købe røgfri nikotinprodukter (17,0 %), end hvad er tilfældet for unge i alderen 15-17 år (11,3 %) og i alderen 25-29 år (7,5 %). For de resterende produkttyper, såsom opvarmet tobak, rulletobak og cigarillos, er der få, der angiver, at de føler sig fristet til at købe produkterne. Der ses her ingen forskelle på tværs af aldersgrupperne.

Sammenlagt er der 24,4 %, der angiver at føle sig fristet til at købe ét af produkterne.

Figur 9.1.2. Fristet til køb af tobaks- og/eller nikotinprodukter i en butik, kiosk eller lignende, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som oplever at blive fristet eller aldrig oplever at blive fristet til at købe cigaretter, e-cigaretter, nikotinprodukter, opvarmet tobak eller rulletobak, hvis produkterne bliver set i en butik, kiosk eller lignende

Udvikling: For de fleste produkttyper er der ikke sket store ændringer siden 2020. Eksempelvis angav 8,2 % af de 15-17-årige, 6,8 % af de 18-24-årige og 4,3 % af de 25-29-årige i 2020, at de oplevede at blive fristet til at købe e-cigaretter, hvis de så dem i butikkerne eller kioskerne. Der er

dog sket et fald i andelen af unge, der føler sig fristet til at købe cigaretter, hvis de er synlige i butikkerne. I 2020 angav henholdsvis 12,0 % af de 15-17-årige, 19,9 % af de 18-24-årige og 18,1 % af de 25-29-årige dette.

9.2 Eksponering på film, internet eller sociale medier

Udsættelse for tobaks- og nikotinprodukter på film eller andre steder online er forbundet med blandt andet øget risiko for normalisering af produkterne og risiko for at begynde at bruge ét eller flere af de viste produkter.

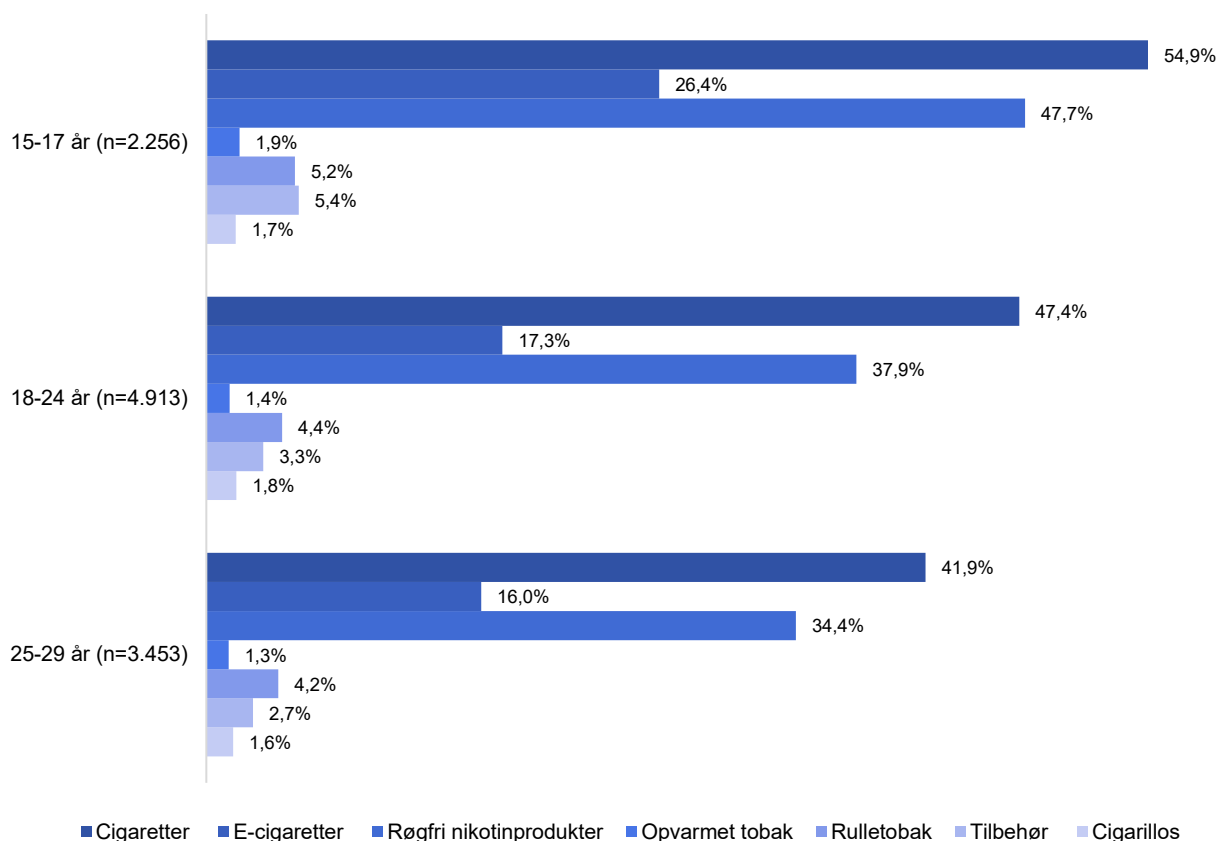
Overordnet set angiver 58,4 % af de unge, at de inden for den seneste uge har været eksponeret for et tobaks- eller nikotinholdigt produkt på film, internettet eller sociale medier (Data ikke vist).

Figur 9.2.1 viser andelen af respondenter, der inden for den seneste uge har set de forskellige produkter på film, internet eller på sociale medier, opdelt på aldersgrupper. Generelt er der en tendens til, at den yngste aldersgruppe angiver, at de i højere grad eksponeres for tobaks- og nikotinprodukter på film, på internettet eller på de sociale medier, end de ældre aldersgrupper. Dette gælder på tværs af produkttyperne.

Eksempelvis angiver 54,9 % af de 15-17-årige, at de er blevet eksponeret for cigaretter på film, internettet eller de sociale medier, mens dette gælder for henholdsvis 47,4 % af de 18-24-årige og 41,9 % af de 25-29-årige. For røgfri nikotinprodukter ses et lignende billede; 47,7 % af de 15-17-årige, 37,9 % af de 18-24-årige og 34,4 % af de 25-29-årige.

Figur 9.2.1. Eksponering af tobaks- og nikotinprodukter på film, internettet eller de sociale medier inden for den seneste uge, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der oplever at have været eksponeret for cigaretter, e-cigaretter, røgfri nikotinprodukter, opvarmet tobak, tilbehør eller cigarillos på film, internettet eller de sociale medier inden for den seneste uge.

* Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Udvikling: I 2020 angav 85-86 % af de 15-29-årige, at de eksponeres for cigaretter på film, internet eller sociale medier. Dette er faldet markant i 2021. Et fald i andelen, der eksponeres for e-cigaretter, ses ligeledes¹³.

¹³ Det skal her bemærkes, at figuren for eksponering af tobaks- og nikotinprodukter på film, internettet eller de sociale medier i rapporten fra 2020 er fremstillet på en anden måde, hvorfor tallene angivet for 2020 her ikke er identiske med dem, der er fremstillet i den tidligere rapport.

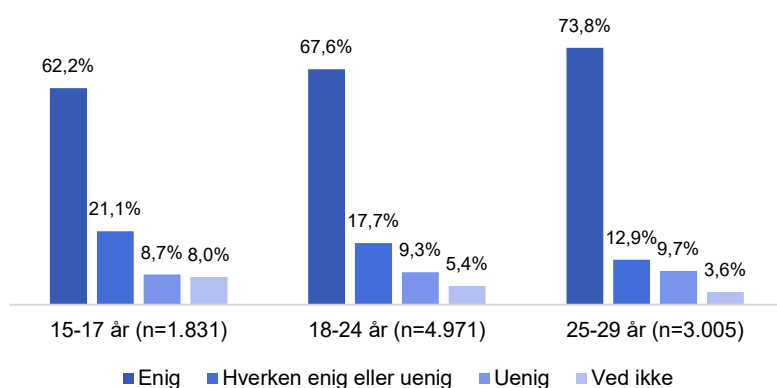
9.3 Holdninger

Af figur 9.3.1 fremgår de unges holdninger til, at tobak ikke må stå synligt fremme i butikkerne, opdelt på aldersgrupper. Overordnet set er størstedelen enige i, at tobak ikke bør stå synligt fremme i butikker (69,0 %) (Data ikke vist).

Dette gør sig gældende for 62,2 % af de 15-17-årige, 67,6 % af de 18-24-årige og 73,8 % af de 25-29-årige (Figur 9.3.1). Flest i den yngste aldersgruppe angiver, at de ikke ved, hvorvidt de er enige eller ej i tiltaget.

Figur 9.3.1. Holdninger til tiltag, om at tobak ikke må stå synligt fremme i butikker

(n) angiver antallet af respondenter, der har angivet deres holdninger til tiltag, om at tobak ikke må stå synligt fremme i butikker, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som er enige, hverken enige eller uenige, uenige eller ikke ved, om de er enige, i tiltaget.

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

10 Røgfri skole- eller undervisningstid

På folkeskoler og grundskoler i Danmark blev der fra d. 1. januar 2021 indført røgfri skoletid ved lov. Røgfri skoletid blev ligeledes indført på ungdomsuddannelser pr. d. 31. juli 2021. Ifølge loven indebærer røgfri skoletid, at elever ikke må ryge tobak eller bruge nikotinprodukter i skole- eller undervisningstiden. For ansatte og besøgende på skolen er det ikke tilladt at bruge tobaks- og nikotinprodukter på skolens område. På mange grundskoler og ungdomsuddannelser har skolerne besluttet at lade ansatte være omfattet af røgfri skoletid, så der gælder ens regler for elever og ansatte. For studerende på korte, mellemlange og videregående uddannelser er røgfri skoletid ikke et lovkrav.

I dette kapitel beskrives forbruget af forskellige tobaks- og nikotinprodukter i skole- eller undervisningstiden blandt unge, der bruger de respektive produkter. Endvidere beskrives unges eksponering for forskellige tobaks- og nikotinprodukter på skolerne og uddannelsesstederne, herunder, hvor ofte de ser elever/studerende samt lærere/undervisere ryge eller bruge et nikotinprodukt i skole- eller undervisningstiden. Til sidst beskrives holdninger til regler vedrørende brug af tobaks- og nikotinprodukter på forskellige uddannelsesinstitutioner. I dette kapitel er udelukkende inkluderet respondenter, der går i skole eller på en uddannelse (n = 6.044). Alle figurer i dette kapitel er opgjort på skole- og uddannelsestype.

10.1 Forbrug i skole- eller undervisningstiden

Figur 10.1.1 viser forbruget af cigaretter, e-cigaretter og røgfri nikotinprodukter i skoletiden/undervisningstiden blandt unge, der ryger og/eller bruger det pågældende produkt. Figuren er opdelt på uddannelsestype. Opvarmet tobak er ikke angivet som følge af for få respondenter.

Af figuren ses det, at en del af de unge, der ryger cigaretter, angiver, at de ryger i skoletiden. Der bør være røgfri skoletid på grundskoler, gymnasiale uddannelser og på erhvervsskoler/FGU. Blandt elever i grundskolen, der ryger, angiver halvdelen (50,8 %), at de ryger i skoletiden. Det gør sig ligeledes gældende for 48,9 % blandt gymnasieeleverne og 80,7 % blandt eleverne på FGU eller erhvervsuddannelserne. Blandt studerende på en kort videregående, mellemlang eller lang videregående uddannelse, hvor der ikke er indført røgfri skoletid som lovkrav, er der henholdsvis 69,3 % (kort videregående) og 58,4 % (mellemlang eller lang videregående), der ryger i undervisningstiden.

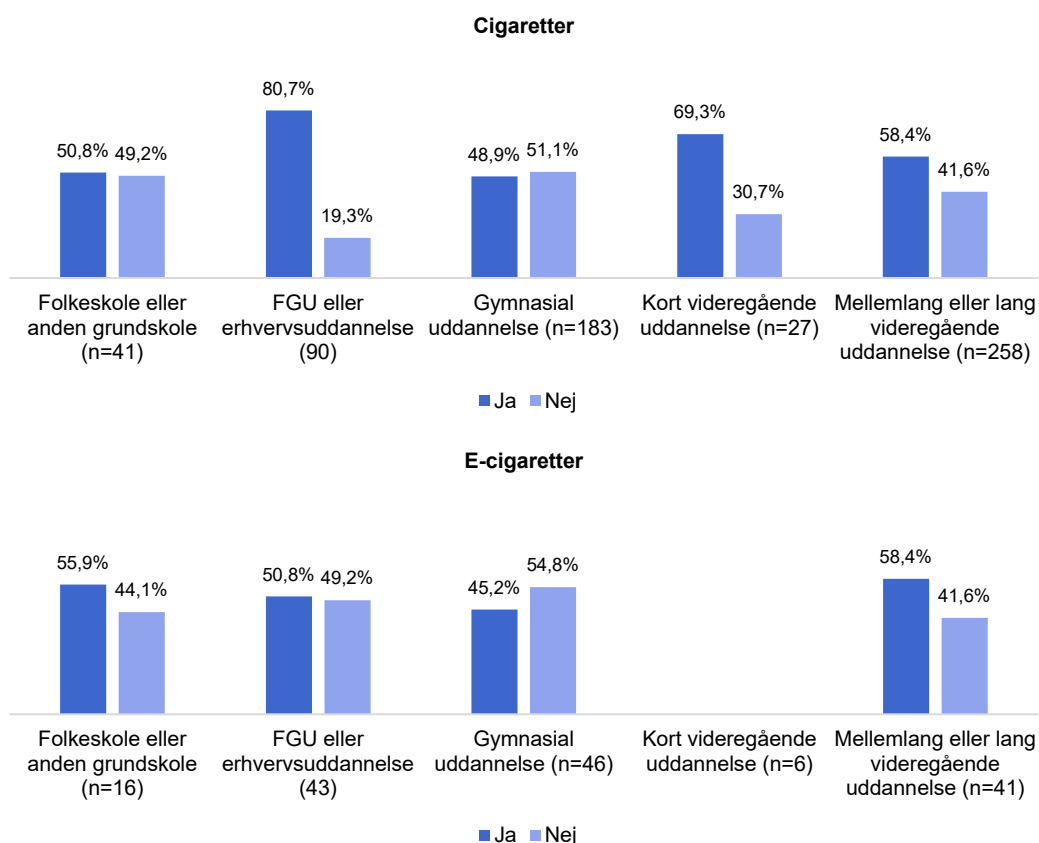
Omkring halvdelen af de unge, der bruger e-cigaretter, angiver, at de også bruger dem i skole- eller undervisningstiden. Det skal dog her bemærkes, at andelen, der bruger e-cigaretter, er relativt begrænset, og resultaterne skal fortolkes under den forudsætning.

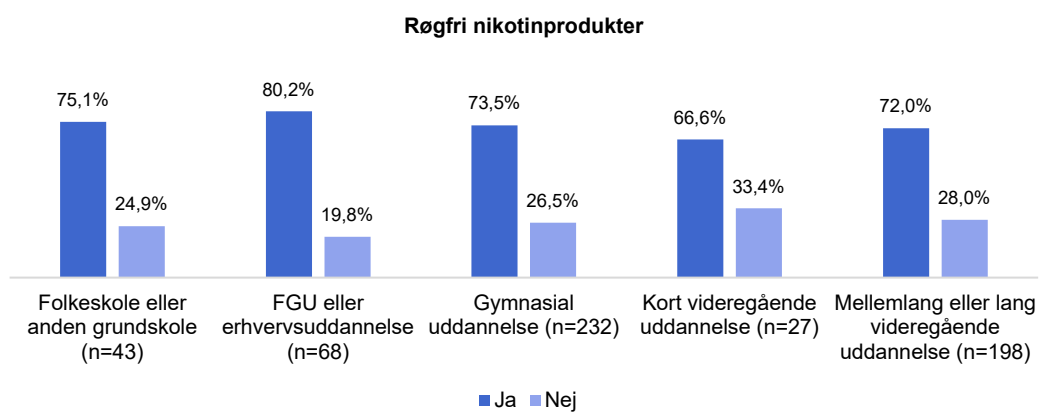
På tværs af uddannelsestyper er det godt tre fjerdedele af dem, der anvender røgfri nikotinprodukter, som bruger det i skole- eller undervisningstiden. Færrest studerende, der går på en kort videregående uddannelse, bruger røgfri nikotinprodukter i undervisningstiden (66,6 %), og flest elever på en FGU eller erhvervsskole bruger røgfri nikotinprodukter i skoletiden (80,2 %).

Unge, der går på en skole eller uddannelse, er endvidere blevet spurgt om, hvorvidt de bruger nikotintyggegummi, nikotinplaster eller lignende i skoletiden, hvilket 1,6 % af de unge angiver, at de gør (Data ikke vist).

Figur 10.1.1. Brug af tobaks- og nikotinprodukter i skole-/undervisningstiden

(n) angiver antallet af respondenter, der henholdsvis går i grundskole, FGU/erhvervsuddannelse, gymnasial uddannelse, kort videregående uddannelse eller mellemlang/lang videregående uddannelse, og som bruger de pågældende produkter, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der bruger/ryger cigaretter, e-cigaretter eller røgfri nikotinprodukter i skole-/undervisningstiden.

* Obs. I nogle grupper er det for få respondenter til at angive %.

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

10.2 Eksponering

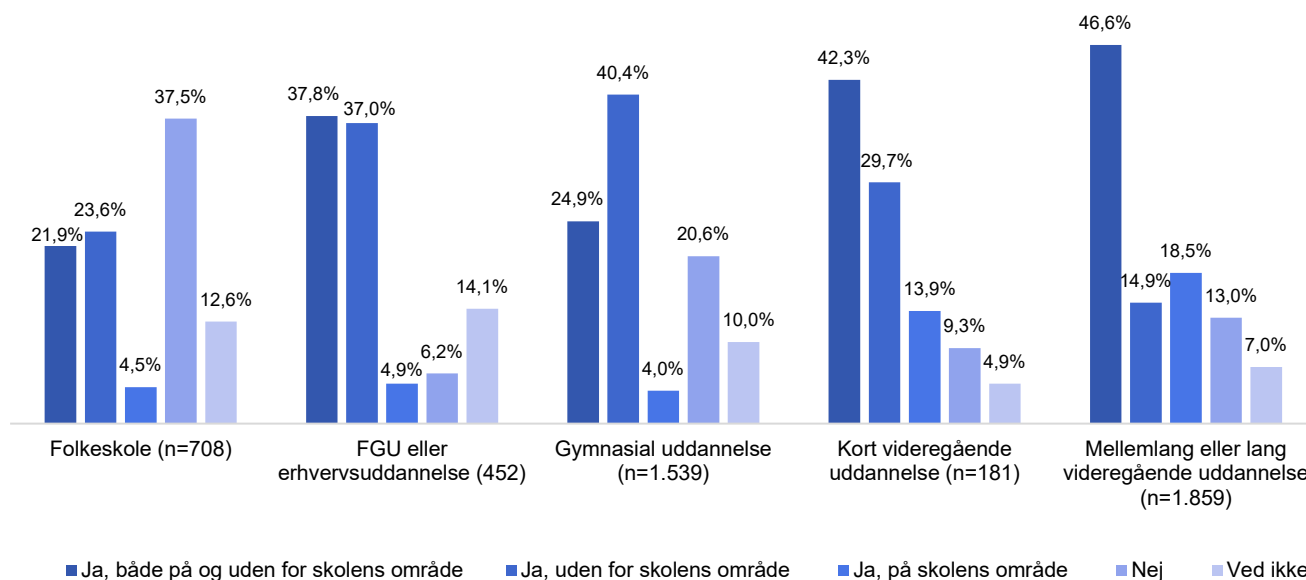
Af figur 10.2.1 fremgår andelen af unge, der ser elever/studerende ryge cigaretter i løbet af skole- eller undervisningstiden, opdelt på uddannelsessted. For at leve op til kravet om røgfri skoletid må der ikke ryges hverken på skolens område eller uden for skolens område.

På uddannelsessteder, hvor der er indført røgfri skoletid (grundskoler, gymnasier, FGU og erhvervs-skoler), er der stadig mange, der angiver, at de ser elever ryge i skoletiden, herunder få udelukkende på skolens område, og en del både på skolens område og uden for skolens område. Blandt grundskoleelever er det eksempelvis 50,0 %, der angiver, at de ser elever, der ryger cigaretter i skoletiden. Blandt elever på FGU eller erhvervsuddannelser er det 79,7 %, og blandt gymnasieelever 69,3 %¹⁴. Det skal her bemærkes, at undersøgelsen blev foretaget kort tid efter, at reglerne om røgfri skoletid på ungdomsuddannelserne trådte i kraft.

Andelen af unge, der ser elever eller studerende, der ryger i skole- eller undervisningstiden – både på og uden for området – er dog højest blandt studerende på en videregående uddannelse (både kort og mellemlang/lang), hvor der ikke krav om røgfri skoletid.

Figur 10.2.1. Ser elever/studerende ryge cigaretter i skoletiden

(n) angiver antallet af respondenter, der henholdsvis. går i grundskole, FGU/erhvervsuddannelse, gymnasial uddannelse, kort videregående uddannelse eller mellemlang/lang videregående uddannelse, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ser elever/studerende ryge i skoletiden.

¹⁴ På tværs af ungdomsuddannelserne (FGU, erhvervsskoler og gymnasier) er der 71,9 % af de studerende, der angiver at se andre elever ryge cigaretter i skoletiden.

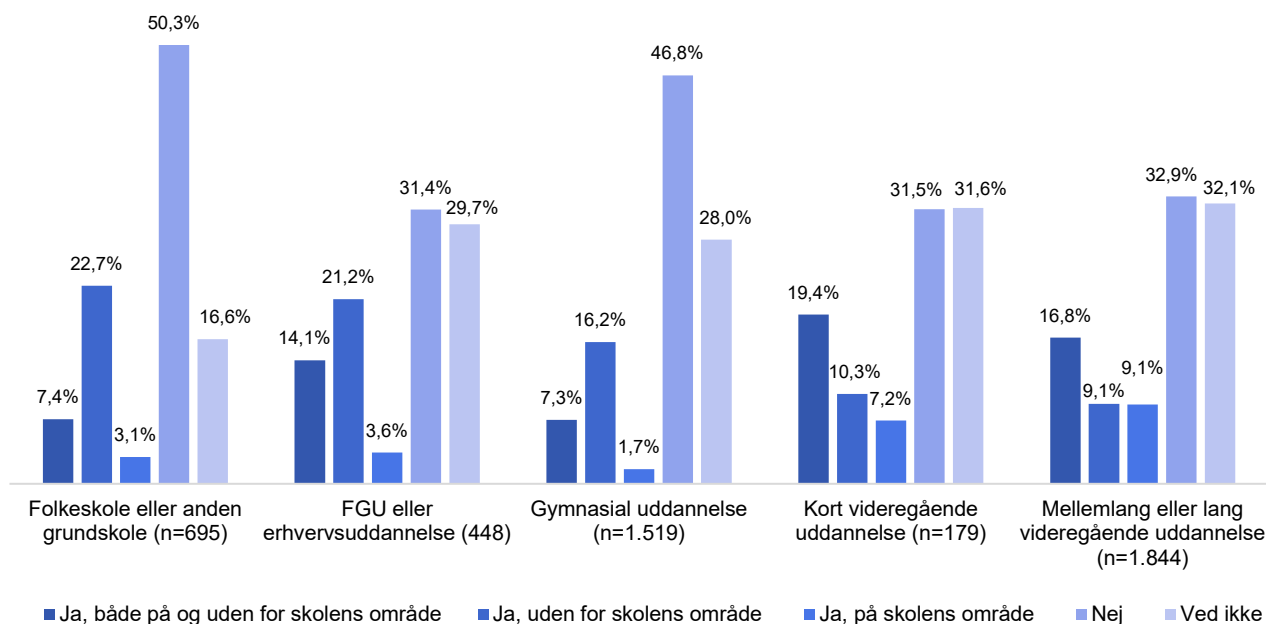
Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

Som figur 10.2.2 viser, angiver en tredjedel (33,2 %) af eleverne i grundskolen, at de ser lærere eller andre ansatte ryge i skoletiden, det vil sige enten på skolens område eller uden for skolens område. På FGU/erhvervsskolerne er det 38,9 % og på gymnasierne 34,2 %.

Omtrent halvdelen af eleverne i grundskolen og på gymnasierne angiver, at de aldrig ser lærere eller ansatte ryge i skoletiden. På FGU/erhvervsskoler er det 31,4 %, og på de videregående uddannelser, hvor der ikke er krav om røgfri skoletid, er det henholdsvis 31,5 % (kort videregående) og 32,9 % (mellemlang eller lang videregående).

Figur 10.2.2. Ser lærere/ansatte ryge cigaretter i skoletiden

(n) angiver antallet af respondenter, der henholdsvis går i grundskole, FGU/erhvervsuddannelse, gymnasial uddannelse, kort videregående uddannelse eller mellemlang/lang videregående uddannelse, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ser lærere/ansatte ryge i skoletiden.

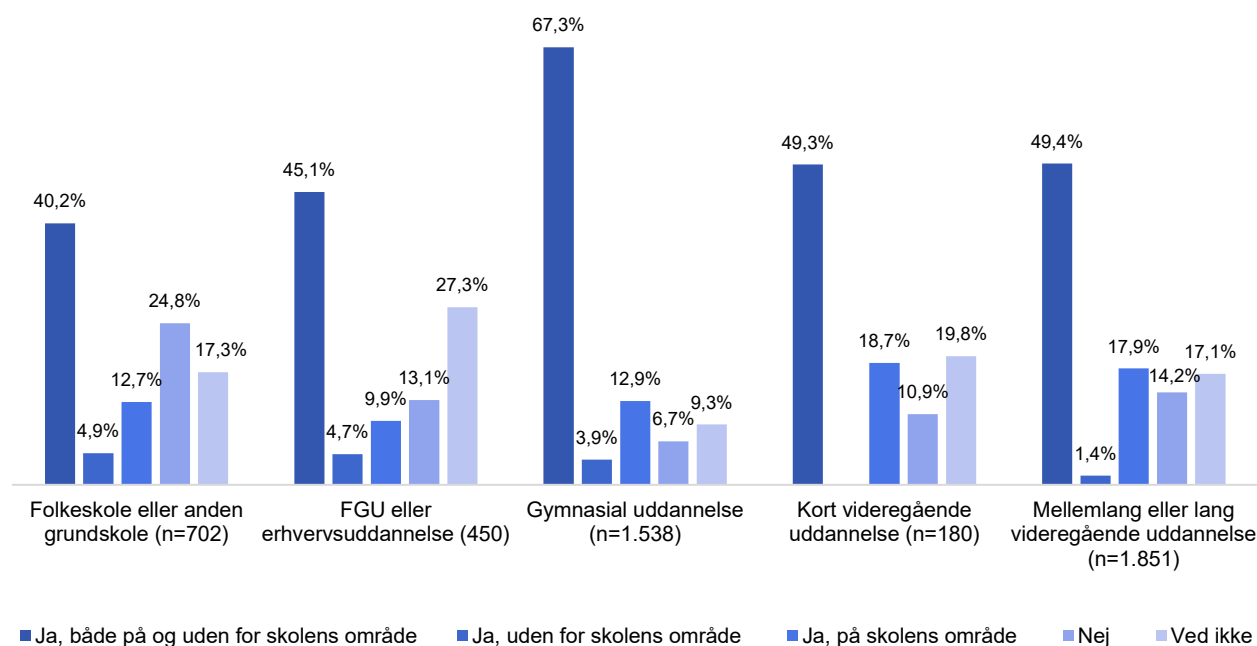
Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

Som det fremgår af figur 10.2.3, angiver i alt 57,8 % af eleverne på grundskolerne, at de ser andre elever bruge røgfri nikotinprodukter i løbet af skoletiden. Tilsvarende andele er 59,7 % af eleverne på en FGU eller erhvervsskole, og 84,1 % af eleverne i gymnasiet. På de videregående uddannelser, hvor der ikke er krav om røgfri skoletid, er det 68,0 % af de studerende på en kort videregående uddannelse og 68,5 % af de studerende på en mellemlang eller lang videregående uddannelse.

Omvendt angiver under en fjerdedel på tværs af uddannelsesstederne, at røgfri nikotinprodukter *ikke anvendes* af eleverne eller de studerende i skole- eller uddannelsesstiden; andelen er højest blandt grundskoleeleverne (24,8 %) og lavest blandt gymnasieeleverne (6,7 %).

Figur 10.2.3. Ser elever/studerende bruge røgfri nikotinprodukter i skoletiden

(n) angiver antallet af respondenter, der henholdsvis går i grundskole, FGU/erhvervsuddannelse, gymnasial uddannelse, kort videregående uddannelse eller mellemlang/lang videregående uddannelse, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ser elever/studerende bruge røgfri nikotinprodukter i skoletiden.

* Obs. I nogle grupper er det for få respondenter til at angive %.

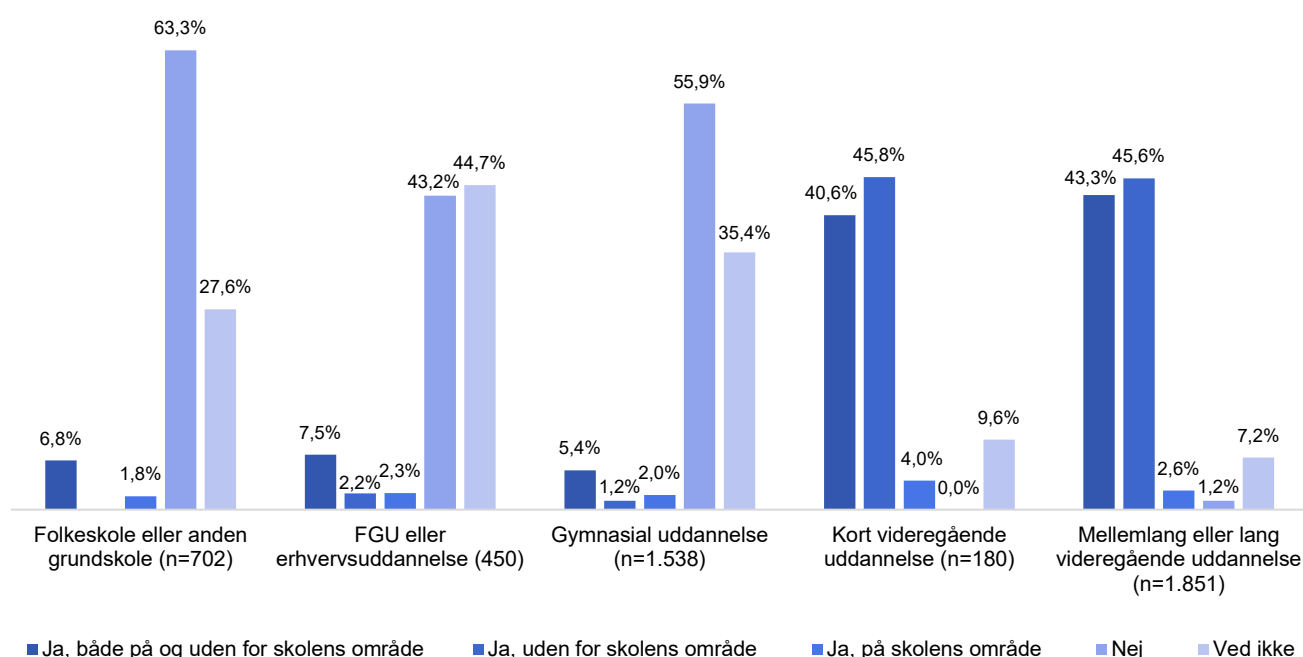
Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

Figur 10.2.4 viser andelen af elever/studerende, der angiver, at de ser lærere eller ansatte, der bruger røgfri nikotinprodukter i løbet af skole- eller undervisningstiden. Færrest elever fra uddannelsessteder, hvor røgfri skoletid er indført, angiver, at lærere eller ansatte i løbet af skoletiden bruger røgfri nikotinprodukter; 8,6 % af grundskoleeleverne, 12,0 % af eleverne på en FGU eller erhvervsskole og 8,6 % af gymnasieeleverne. Markant flere studerende på de videregående uddannelser angiver, at lærere eller ansatte bruger røgfri nikotinprodukter i undervisningstiden.

Omvendt er der en relativ stor andel af henholdsvis grundskoleeleverne, eleverne på en FGU og erhvervsskole samt gymnasieeleverne, der ikke ved, hvorvidt lærere eller ansatte bruger røgfri nikotinprodukter, sammenlignet med studerende på en videregående uddannelse. Eksempelvis angiver 44,7 % af eleverne på en FGU eller erhvervsuddannelse, at de ikke ved, om lærerne eller ansatte bruger røgfri nikotinprodukter i skoletiden, mens dette gælder 7,2 % af de studerende på en mellem- eller lang videregående uddannelse.

Figur 10.2.4. Ser lærere/ansatte bruge røgfri nikotinprodukter i skoletiden

(n) angiver antallet af respondenter, der henholdsvis går i grundskole, FGU/erhvervsuddannelse, gymnasial uddannelse, kort videregående uddannelse eller mellem- eller lang videregående uddannelse, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ser lærere/ansatte bruge røgfri nikotinprodukter i skoletiden.

* Obs. I nogle grupper er det for få respondenter til at angive %.

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

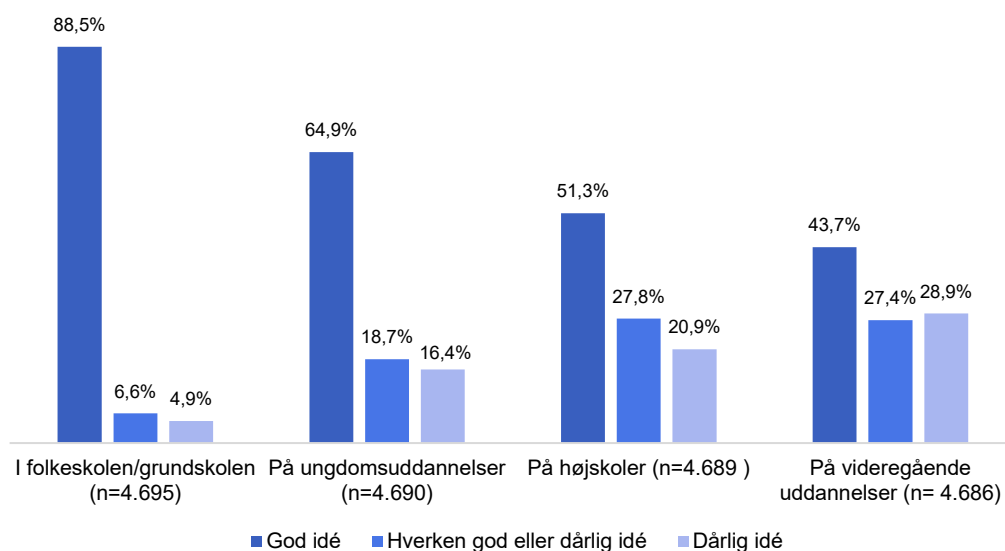
10.3 Holdninger

I undersøgelsen har vi endvidere spurgt de unge, om deres holdninger til regler om røgfri skole- eller undervisningstid på forskellige typer af skoler eller undervisningssteder, herunder grundskoler og ungdomsuddannelser, hvor tiltaget er vedtaget ved lov, og yderligere på højskoler og videregående uddannelser, hvor der pt. ikke er krav om røgfri undervisningstid.

Figur 10.3.1 viser unges holdninger til røgfri skoletid eller uddannelsesetid. Der er størst opbakning til røgfri skoletid i grundskolen (88,5 %) og mindst på de videregående uddannelser (43,7 %).

Figur 10.3.1. Holdninger til røgfri skoletid/uddannelsesetid

(n) angiver antallet af respondenter, der har angivet deres holdninger til røgfri skoletid/uddannelsesetid i hhv. folkeskolen/grundskolen, på ungdomsuddannelser, på højskoler og på videregående uddannelse, mens % angiver hvor stor en andel af disse, som synes det er en god, dårlig eller hverken god eller dårlig idé.

Udvikling: Tallene indgår ikke i de tidligere målinger, og udviklingen beskrives dermed ikke.

Referencer

1. Hoffmann SH, Schramm S, Jarlstrup NS, Christensen AI. Danskernes rygevaner: Udvikling fra 1994 til 2017. 2018.
2. Jensen HAR, Davidsen M, Ekholm O, Christensen AI. Danskernes sundhed-Den nationale sundhedsprofil 2017. 2018.
3. Sundhedsstyrelsen; Statens Institut for Folkesundhed. Danskernes Sundhed [Tilgængelig fra: www.danskernessundhed.dk]
4. Sundhedsstyrelsen. Danskernes rygevaner 2020. Delrapport 1: Nikotinafhængighed [Smoking habits of Danish citizens 2020. Report 1: Nicotine dependence]. The Danish Health Authority; 2021.
5. Birge M, Duffy S, Miler JA, Hajek P. What Proportion of People Who Try One Cigarette Become Daily Smokers? A Meta-Analysis of Representative Surveys. *Nicotine & tobacco research : official journal of the Society for Research on Nicotine and Tobacco*. 2018;20(12):1427-33.
6. Vestbo J, Pisinger C, Bast LS, Gyrd-Hansen D. Forebyggelse af rygning blandt børn og unge. Hvad virker? : Vidensråd for forebyggelse Copenhagen, Demark; 2018.
7. U.S. Department of Health and Human Services. Preventing Tobacco Use Among Youth and Young Adults: A Report of the Surgeon General. Atlanta, GA: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention (US), National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health; 2012.
8. Siqueira LM, Committee On Substance USE, Prevention. Nicotine and Tobacco as Substances of Abuse in Children and Adolescents. *Pediatrics*. 2017;139(1).
9. Staal YC, van de Nobelen S, Havermans A, Talhout R. New tobacco and tobacco-related products: early detection of product development, marketing strategies, and consumer interest. *JMIR public health and surveillance*. 2018;4(2):e55.
10. Berg CJ, Stratton E, Schauer GL, Lewis M, Wang Y, Windle M, et al. Perceived harm, addictiveness, and social acceptability of tobacco products and marijuana among young adults: marijuana, hookah, and electronic cigarettes win. *Substance use & misuse*. 2015;50(1):79-89.
11. Brink A, Stage M. Røgfri Fremtids Ungeundersøgelse 2017. . Kræftens Bekæmpelse og Trygfonden. 2018.
12. Pisinger C, Døssing M. A systematic review of health effects of electronic cigarettes. *Preventive medicine*. 2014;69:248-60.

13. Hajek P, Etter JF, Benowitz N, Eissenberg T, McRobbie H. Electronic cigarettes: review of use, content, safety, effects on smokers and potential for harm and benefit. *Addiction*. 2014;109(11):1801-10.
14. World Health Organisation. E-cigarettes 2020 [Tilgængelig fra: <https://www.who.int/newsroom/q-a-detail/e-cigarettes-how-risky-are-they>]
15. Sundhedsstyrelsen. Unges brug af røgfri tobak. Nøgletal fra en spørgeskemaundersøgelse blandt unge 15-24-årige. København: Sundhedsstyrelsen. 2020.
16. Carlsson S, Andersson T, Araghi M, Galanti R, Lager A, Lundberg M, et al. Smokeless tobacco (snus) is associated with an increased risk of type 2 diabetes: results from five pooled cohorts. *Journal of internal medicine*. 2017;281(4):398-406.
17. Araghi M, Galanti MR, Lundberg M, Liu Z, Ye W, Lager A, et al. Smokeless tobacco (snus) use and colorectal cancer incidence and survival: Results from nine pooled cohorts. *Scandinavian journal of public health*. 2017;45(8):741-8.
18. Tandlægeforeningen. Snus kan give misfarvninger og skader i mundhulen 2017 [Tilgængelig fra: <https://www.tandlaegeforeningen.dk/presen/nyheder-ogpresmeddelelser/presmeddelelser/2017/04/snus-kan-give-misfarvninger-og-skader-imundhulen>]
19. Loukas A, Marti CN, Cooper M, Pasch KE, Perry CL. Exclusive e-cigarette use predicts cigarette initiation among college students. *Addictive behaviors*. 2018;76:343-7.
20. Walley SC, Wilson KM, Winickoff JP, Groner J. A public health crisis: electronic cigarettes, vape, and JUUL. *Pediatrics*. 2019;143(6).
21. Hammond D, Reid JL, Cole AG, Leatherdale ST. Electronic cigarette use and smoking initiation among youth: a longitudinal cohort study. *Cmaj*. 2017;189(43):E1328-E36.
22. Soneji S, Barrington-Trimis JL, Wills TA, Leventhal AM, Unger JB, Gibson LA, et al. Association between initial use of e-cigarettes and subsequent cigarette smoking among adolescents and young adults: a systematic review and meta-analysis. *JAMA pediatrics*. 2017;171(8):788-97.
23. Soneji S, Sargent JD, Tanski SE, Primack BA. Associations between initial water pipe tobacco smoking and snus use and subsequent cigarette smoking: results from a longitudinal study of US adolescents and young adults. *JAMA pediatrics*. 2015;169(2):129-36.
24. Grøtvedt L, Forsén L, Stavem K, Graff-Iversen S. Patterns of snus and cigarette use: a study of Norwegian men followed from age 16 to 19. *Tobacco control*. 2013;22(6):382-8.
25. Berry KM, Fetterman JL, Benjamin EJ, Bhatnagar A, Barrington-Trimis JL, Leventhal AM, et al. Association of electronic cigarette use with subsequent initiation of tobacco cigarettes in US youths. *JAMA network open*. 2019;2(2):e187794-e.

26. Regeringen. National handleplan mod børn og unges rygning 2019 [Tilgængelig fra: <https://www.regeringen.dk/nyheder/2019/handleplan-mod-boern-og-unges-rygning/>]
27. Regeringen. Lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love [<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/202013L00061>].
28. Jarlstrup NS, Andersen MB, Kjeld SG, Bast LS. §RØG - En undersøgelse af tobak, adfærd og regler. Basisrapport 2020. København: Statens Institut for Folkesundhed; 2020.
29. Andersen MB, Bast LS. §RØG - En undersøgelse af tobak, adfærd og regler. Udvalgte tendenser 2021. København: Statens Institut for Folkesundhed; 2021.

Syddansk Universitet

Telefon: +45 6550 7777

sdu@sdu.dk

www.sdu.dk